

The background is a solid green color with a white diagonal line running from the top-left corner to the bottom-right corner. The text is positioned in the upper right quadrant of the page.

PROGRAMMES EDUCATIUS 2019-2020 MAQBA

ÍNDEX

Pàg.

• Presentació	6
• El treball amb la Col·lecció	10
Dibuixa, copia i distribueix	11
Grup de treball sobre la Col·lecció	11
L'art com a resposta	12
Pedagogies artístiques per a educadores i altres rebels	12
• Cossos i espai	14
L'onada màgica	15
Flatus vocis	15
Com sona un museu?	16
Les coses que faig són canviables	16
• Qüestionar la normalitat	20
Històries de l'art des de Barcelona	21
L'ABC per a l'antiracisme	21
Res a veure	22
Un sistema que s'ensorra és un sistema que avança	22
• Alliberar la pedagogia	28
Habitació 1418	29
POSTDATA	29
La cuina	30
nyamnyam en residència	30
En família	31

P2P. D'igual a igual	31
Departament exotèric	32
• El Museu al barri	36
Els nens i les nenes del barri	37
Apadrina el teu equipament	37
• Conversa: la visita, un bon lloc per trobar-se, tensar i experimentar una exposició	40
• Recursos	42
• Recomanacions	44
• Contribucions	
Laagencia	8
Yayo Herrero	9
Julia Ramírez Blanco	13
Guillem Martí	18
Ignasi Aballí	19
Diego del Pozo	20
Daniela Ortiz	23-26
Lucía Piedra Galarraga	27
Isaac Sanjuan	33
Marina Monsonís	34
Nani Moré	35
Cristina Fraser	38
Quim Packard	39
Ignasi Aballí i Oriol Vilanova	43
Conxita Herrero	47

INFORMACIÓ I RESERVES:
EDUCACIO@MACBA.CAT
T. 93 412 14 13

- EI
Educació infantil
Pàg. 15, 16, 37
- EP
Educació primària
Pàg. 11, 16, 29, 37
- ES
Educació secundària, batxillerat i cicles formatius
Pàg. 12, 16, 21, 22, 29, 30, 37
- EE
Educació especial
Pàg. 11, 15, 16, 29
- P
Professorat
Pàg. 11, 12, 31
- F
Famílies
Pàg. 15, 31
- U
Universitaris
Pàg. 32
- PG
Públic general
Pàg. 22, 30, 31

El mes de novembre passat vam obrir una cuina en el museu. A peu de carrer en un espai dels anomenats polivalent, que havia de preservar certa «neutralitat» per respondre adequadament a les diverses funcions que tenia assignades. Aquesta voluntat de neutralitat de les institucions sol generar espais buits i, en el cas del museu, amb pocs elements blancs i amb molt de vidre, amb la prohibició implícita –per la seva blancor i transparència– de ser «tacats». Però l'ús taca; la vida embruta. Aquesta configuració de l'espai esborra, per una banda, qualsevol tipus d'identitat i sentit de pertinença dels usuaris, però per l'altra, paradoxalment, aquesta presumible neutralitat del cub blanc el converteix en un espai d'una gran significació, ja que hi ha pocs espais en la vida real tan blancs, nets i transparents. Com a departament d'Educació, bona part de la nostra feina va en la direcció oposada a aquests postulats ideològics, ja que un dels nostres objectius fonamentals és posar la vida al centre. Les primeres accions en l'espai van ser instal·lar una nevera, guixar una pissarra i, en un dels armaris de material, hi vam començar a acumular pots de conserves casolanes, recipients amb pell de taronja en maceració i melmelades diverses. Juntament amb aquests elements hi van arribar els draps estesos i les olors d'envinagrats. Cada dijous des de llavors, de la mà de Marina Monsonís i Yolanda Nicolás, un grup de persones de procedència molt diversa es troba per experimentar amb el menjar i pensar en la proximitat, la sobirania alimentària i en aquells aspectes polítics

que travessen la quotidianitat. La cuina ens ajuda a posar en pràctica la igualtat de les intel·ligències, pensar en la importància de la transferència no jerarquizada de sabers, així com constatar que és fonamental obrir el codi: compartir les receptes per apropiar-se-les, transformar-les i difondre-les. Aquest és un bon mètode per a la cuina, però es pot traslladar a altres àrees del saber i de la producció. Davant de l'escenari d'escassetat material en el nostre entorn, cal posar en joc una imaginació que canviï l'ús social de les energies i els béns comuns, i els posi al servei d'una transformació radical en les maneres de viure. Amb el pas de les setmanes, la cuina va deixar de ser només una activitat dels dijous per convertir-se també en un espai de treball col·lectiu per a Ràdio Web Macba, el lloc per als àpats comunals dels participants en el Programa d'Estudis Independents del museu, i l'espai on ens trobem l'àrea de programes per debatre conceptes de la nostra feina, estudiar i menjar conjuntament. En el curs 2019-2020 l'utilitzaran també els estudiants del projecte *En residència* amb el col·lectiu nyamnyam, i serà l'espai dels tallers *P2P*, així com d'algunes activitats intergeneracionals (els anomenats tallers per a famílies) que es generaran al voltant del fet de menjar i cuinar. El joc amb el menjar aviat dona pas al joc amb les paraules, les imatges i el so. I el joc és una altra de les línies en què volem aprofundir en el programa d'aquest any. Una de les grans contribucions en aquest sentit és la proposta de Cristina Fraser al capdavant del taller de nens i nenes

del barri. Juntament amb Yolanda Jolis, cada tarda de dijous durant el curs en horari extra-escolar, es reuniran nens i nenes d'entre deu i dotze anys per reconquerir la part lúdica de l'espai públic.

Des d'aquest interès per centrar l'educació en la vida a través de l'art i la singularitat que atorga un espai com el museu, el nostre projecte educatiu s'articula al voltant de diversos eixos d'investigació que conformen els apartats d'aquesta revista i que continuen les línies desplegades en anys anteriors. En tots ens sembla fonamental anar de la mà dels artistes i establir-hi un diàleg directe i permanent que construeixi en el museu un espai per a l'experimentació pedagògica. Es tracta que el recorregut curricular de l'escola es pugui completar amb altres aproximacions. Per això, l'aposta del museu és treballar per projectes amb artistes. En relació amb la Col·lecció, els programes d'educació primària i secundària pensen en «l'art com a resposta» i la relació que té amb els esdeveniments quotidians i amb el context. La Col·lecció del museu ens serveix com a espai vertebrador des del qual es poden abordar algunes de les qüestions clau de l'art i també com a espai d'investigació i experimentació que desborda les lògiques d'un autor o una obra, i que busca les formes col·lectives i els relats de ficció que genera com a dispositiu complex. Un any més en aquest curs el treball amb el cos i l'espai serà fonamental des de l'educació infantil fins a la secundària: de la mà dels ballarins Ángela Peris i Jorge Horno es farà un recorregut per diversos espais del mu-

seu, on serà possible experimentar i relacionar-hi el cos. Per altra banda, la retrospectiva (que es farà d'octubre a març), dedicada a Charlotte Posenenske (1930-1985) artista radical alemanya que va treballar amb l'espai i el volum, desafiant les lògiques del mercat de l'art i que va buscar de manera agosarada relacionar art i vida, servirà per desplegar el treball amb estudiants de secundària.

Els programes d'accessibilitat continuen «desordenant l'ordre de l'ordre», en paraules de Guillem Martí. Perquè, si bé en bona part de la seva història el museu ha actuat com un espai normalitzador des del qual es difon el cànon i la norma, ara rastrejarem maneres per desestabilitzar les categories binàries que desafien la lògica imposada de la normalitat.

Aquesta revista inclou la programació educativa del MACBA per al curs 2019-2020, acompanyada de contribucions que reflexionen sobre conceptes que ens preocupen i que volem obrir a debat amb tota la comunitat educativa, com són la sobirania alimentària, l'educació en un món en transició, la qüestió de la racialització, o l'escola i el museu com a espais normalitzadors. També incorpora una sopa de lletres d'Ignasi Aballí, així com una proposta de llibre per acolorir de Daniela Ortiz, i us convidem a fotocopiar-los i apropiar-vos-els.

Esperem comptar amb la vostra companyia, entusiasme i esperit crític per donar forma a aquestes propostes: «¡Hola, futuro!»

Pablo Martínez. Cap de programes

LAAGENCIA

CARTOGRAFIA DE L'HOSPITALITAT

Aquest exercici és un assaig per superposar i vincular dos espais: una superfície que es transforma segons els límits de l'hospitalitat, un marge on se situen l'hoste i l'amfitrió, el límit de dos mons possibles, de dues dimensions, el llinard que els separa i uneix alhora.

¿Quins són els límits de l'hospitalitat dels espais i les institucions que habitem? ¿Quan som l'hoste i quan l'amfitrió? ¿Pot ser que, com a educadores, tinguem un doble paper, i siguem totes dues coses? Si aquest és el cas, nosaltres seriem les que definim aquests límits per travessar-los, les que tracem els afectes i imaginem les dimensions d'un lloc i de l'altre. Ens agrada denominar «*gesticos* descoloniales» el fet d'avançar un pas, situar-nos en les fronteres preestablertes i redibuixar-les a partir d'impulsos que responen a l'experiència del cos.

¿Què és un gest descolonial? Si entenem la definició de *gest* com un moviment del cos o de les extremitats que expressa o emfatitza una idea, sentiment o actitud, i *descolonial* enfrontat a *colonial*, un *gest descolonial* seria un moviment corporal que porta un sentiment i/o una intenció descolonial; un moviment que apunta cap a alguna cosa en relació amb allò que ja està constituït, que qui ho mira ho reconeix en relació amb el *gest colonial*.

La recerca dels «*gesticos* descoloniales» és una forma d'investigar i comporta el qüestionament de les formes de representació, del coneixement legítim, perquè hi emergeixin altres intel·ligències i sensibilitats pròximes. En aquest cas, la cartografia és un format que ens situa en un espai i un temps present; la creació d'un mapa afectiu, mentre el recorrem, és una acció que posa l'experiència i la memòria corporal i sensible en el centre, i activa el diàleg amb el que ens envolta, sigui visible o invisible.

L'exercici està pensat per fer-lo col·lectivament i cada resultat serà diferent, ja que

de cartografies n'hi ha tantes com d'habitants que les projecten.

- Per començar, recomanem portar el grup a un espai obert, de preferència públic, on es puguin conèixer i reconèixer quan cadascú es presenti per mitjà d'un gest corporal que activi les articulacions pròpies i les dels altres. Aquesta primera interacció ja planteja el doble paper d'hoste i amfitrió, des del cos, en un espai comú per al grup i per als que hi passen.
- El grup es divideix en parelles i s'intenta que s'ajuntin persones desconegudes. Cada parella ha de fer un recorregut pròxim del lloc on es troba, caminar pel mapa que es va teixint en la conversa que es desplega amb la pregunta pels límits de l'hospitalitat, allà i en aquell moment. Entre les dues persones han de trobar una manera d'enregistrar aquesta cartografia afectiva amb els recursos que tinguin a mà, lluny de mapes exactes, noms, nombres, coordenades o escales preestablertes, i acostant-se a narratives més perceptives, aguditzant els sentits més enllà de la vista, conversant amb estranys o deixant-se endur per l'atzar.
- Totes les parelles han de tornar al punt de partida després del temps acordat (tant de bo que no sigui menys d'una hora). Quan es retroben, cada parella presentarà al grup la seva cartografia de l'hospitalitat.
- Aquesta posada en comú és un escenari i una superfície en què podem acoblar diversos elements per pensar i desplegar diversos prototips de cartografia.
- Cada mapa és un recorregut de frontera susceptible de ser replicat, però en cada prototip hi emergeixen nous *gesticos*.

Laagencia és una extitució bogotana que treballa des del territori de l'art + educació, en el límit de la definició de les pràctiques artístiques i institucions.

YAYO HERRERO

EDUCAR I APRENDRE EN UN CONTEXT DE CRISI CIVILITZATÒRIA

Els éssers humans han intentat transmetre a les generacions més joves maneres de comprendre i d'intervenir en la realitat que garantissin l'estabilitat i la permanència de les societats en un temps i en un lloc.

A mesura que les organitzacions humanes s'han anat fent més complexes, els coneixements i valors s'han anat ordenant i seleccionant, i se n'han controlat els continguts i l'abast. Aquest intent conscient i regulat de transmetre i reproduir el que es considera valuós, avui l'anomenem «educació formal» i pretén transmetre una cultura comuna que faciliti el govern de les persones i les prepari per incorporar-se al sistema de reproducció social.

Cal preguntar-se si la cultura, els valors, les pràctiques i els coneixements que persegueix l'educació formal, en el marc de l'escola i les institucions educatives, estan a l'altura del cicle històric que vivim o si no és que la nostra cultura educa les persones més joves en contra de la seva pròpia supervivència.

Ens trobem davant d'una crisi civilitzadora que té dimensions ecològiques, polítiques, culturals i socials, interconnectades entre si. Les diverses expressions de la crisi qüestionen el paradigma dominant des de l'inici de la Modernitat. La mundialització del capitalisme, el creixement demogràfic i la revolució tecnològica en l'àmbit de la informació i la comunicació han desencadenat una expansió il·limitada del consum i de les demandes, i han provocat una gran pressió sobre els recursos de la naturalesa, l'alteració profunda dels cicles naturals i la superació dels límits físics del planeta.

Però, a més, aquesta hecatombe de la naturalesa no ha generat riquesa per a les majories socials, sinó que ens ha situat en un món marcat per l'aprofundiment de les desigualtats

en tots els eixos de dominació. Les societats presenten ara grans desigualtats de classe i gènere, i entre pobles, ètnies, religions, cultures i civilitzacions.

En un món en què s'han superat límits físics, els valors de justícia, autonomia, benestar, llibertat o drets demanen nous significats. Des de finals del segle xx en els països que es consideren desenvolupats s'està produint una profunda involució que augmenta la desigualtat, qüestiona els drets socials adquirits i n'erosiona la democràcia. A escala mundial continuen vigents mecanismes d'explotació, els de sempre o de nous, i en molts casos les necessitats bàsiques no estan cobertes, la democràcia és inexistent o precària, i les formes de convivència inciten al conflicte, la violència, l'exclusió i la pobresa.

L'educació no és aliena a aquestes tensions i fractures. Les escoles i els instituts, i el que s'hi estudia i la manera de fer-ho, són també un camp de batalla. S'està dirimint si cal educar per legitimar el model actual i posicionar-s'hi de la manera més avantatjosa possible, o educar perquè les persones entenguin els grans problemes que ja tenim aquí i adquireixin valors, habilitats i coneixements que els permetin afrontar-los.

Una educació enfocada a resoldre els problemes socials, econòmics i ecològics, una educació que es bolqui a aconseguir el benestar per a tothom, en la transformació de persones capaces de percebre's com a ecodependents i que siguin conscients de les profundes interdependències que ens permeten estar vius, pot tenir un paper fonamental en aquest canvi de paradigma civilitzatori que cada vegada és més urgent.

Yayo Herrero és antropòloga, educadora social, enginyera agrícola, professora i activista ecofeminista.

EL TREBALL AMB LA COL·LECCIÓ

Amb el títol *Col·lecció MACBA: Un segle breu*, la presentació permanent de la col·lecció fa un recorregut cronològic que comença el 1929 i que arriba fins als nostres dies. En aquesta mostra es pot veure la tensió que hi ha entre les diverses maneres de fer art, i les diverses respostes que els artistes han donat a qüestions com les crisis econòmiques, la guerra, les tensions colonials, les lluites feministes o les dissidències sexuals.

Qualsevol treball crític en relació amb les col·leccions d'una institució pública s'ha de situar en el centre de la tensió entre la memòria i l'amnèsia, la construcció identitària i la seva resistència. Perquè una col·lecció sempre és més que una suma d'objectes, d'artefactes o obres d'art. És, sens dubte, molt més que un llistat d'autors o artistes, i es compon d'afectes i històries que en construeixen la identitat. Cada col·lecció de manera inevitable té un paper fonamental en la configuració dels canons de cada època.

Amb aquests paràmetres, en la seva aproximació a la Col·lecció com a dispositiu objecte d'anàlisi crítica, l'equip d'Educació del MACBA treballa des de l'experimentació, en l'estudi de les possibilitats de construir relats i memòria afectiva al voltant de les obres d'art que componen la Col·lecció del museu.

Si assumim que la producció artística és una manifestació d'una singularitat que no es pot entendre si no es relaciona amb un context i moment determinats, la proposta educativa per al curs 2019-2020 es desplega al voltant de tres eixos: el primer investiga la Col·lecció de manera transversal, com a espai de construcció de relat. Per fer-ho, continuem amb el grup d'investigació entorn a la Col·lecció format per professors, educadors i artistes i sota la direcció de Julia Ramírez Blanco. Aquest grup que es va configurar el gener del 2018 s'obre a noves incorporacions per al nou curs i reflexionarà sobre el potencial per a l'experimentació pedagògica d'una col·lecció. Per altra banda, s'enforteix l'oferta educativa en relació amb la Col·lecció per a estudiants d'educació primària amb la participació d'artistes en què l'exposició es converteix en un taller per treballar, des de les estratègies artístiques, aspectes vinculats a l'experiència dels nens. En aquestes activitats es potencia l'autonomia de l'alumnat en la visita al museu i en la seva aproximació directa a l'obra d'art. I finalment s'inclou un recorregut per a grups d'educació secundària i batxillerat centrat en les pràctiques artístiques i la seva resposta als diversos conflictes i lluites identitàries del segle passat i que arriben fins als nostres dies.

Dibuixa, copia i distribueix

11

¿Què passa quan fem públic el pensament? ¿De quina manera es poden materialitzar les nostres idees? ¿Quins llenguatges i formats ens poden ajudar a fer que circulin i es reproduïxin? Aquesta proposta es planteja com un procés on acció i pensament van de la mà, per atendre i treballar sobre l'acte de prendre la paraula i fer-la circular. Amb aquest interès, habitarem les sales de la Col·lecció del museu, aprofitant la forta presència d'artistes que han utilitzat la imatge i la producció gràfica per respondre al context social i econòmic que els ha tocat viure. Obres vinculades als cartells de la guerra civil espanyola o als anys setanta, en què podem identificar i reflexionar sobre el to de les seves paraules, l'impacte i la força de les seves imatges i l'actitud i la intenció dels seus gestos.

Un exercici amb artistes per provar una veu pròpia en un procés de presa de decisions en equip, que acaba amb una proposta gràfica que es pugui distribuir fora del museu. Així s'obre un espai perquè els nens i nenes participin en qüestions col·lectives.

- Continuem incorporant la diversitat de maneres de percebre, interactuar, comunicar-se, estar i de qüestionar l'art i la narrativa històrica de la Col·lecció. Es promou la participació de grups amb diversitat funcional per forçar els límits de la normalitat en l'experimentació i la comprensió de l'art contemporani.

Visita-taller a la Col·lecció.
Primària.

A càrrec d'Estel Boada, Irma Marco,
Joan Manel Pérez, Anna Irina Russel,
tinta fina, artistes.

Dates: tot el curs escolar.
Horari: els dimecres i els dijous, a les 10 h.
Durada de l'activitat: 2 hores.
Preu per grup/classe: 80 €.

EP

Educació especial i grups
amb diversitat funcional.

EE

Grup de treball sobre la Col·lecció

Aquest grup reflexiona sobre què és una col·lecció d'art. Els seus integrants es reuneixen cada dues setmanes, a partir d'una metodologia que combina diverses aproximacions. Les sessions teòriques, que permeten l'autoformació del grup, s'alternen amb les visites internes a espais del museu que el vinculen amb la institució. A més, un dels elements centrals consisteix a generar els propis continguts de mediació en relació amb la Col·lecció. A partir d'aquesta pràctica, el grup de treball explora la relació bidireccional entre la institució i els que en formen part.

Aquesta tercera edició continua centrada en els conceptes relacionats amb la investigació del museu: comissariat, institucionalitat, política i cossos.

- Per formar part del grup, poseu-vos en contacte amb educacio@macba.cat

Grup de treball.
Professorat.

A càrrec de Julia Ramírez Blanco,
historiadora i crítica d'art.

Dates: a partir del 7 d'octubre, una trobada
cada dues setmanes.
Horari: dilluns a les 18 h, amb activitats
complementàries que es programen
al llarg del curs.
Durada de l'activitat: 2 hores.
Gratuït. Amb inscripció prèvia.

P

ES

Recorregut per la Col·lecció.
Secundària, batxillerat i cicles formatius.

A càrrec de Laura Arensburg, Ricardo Cárdenas, Itxaso Corral, Alba Rihe, artistes; Victòria Carbó, Irene Font, Àngels Pradilla i Xema Vidal, docents jubilats.

Dates: tot el curs escolar.
Horari: els dilluns i els divendres, a les 12 h.
Durada de l'activitat: 1 h i 30 min.
Preu per grup/classe: 80 €.

Aquesta visita transita per un conjunt d'obres del fons del museu que testimonien les tensions que hi ha hagut al llarg de la història de l'art contemporani en relació amb els diversos contextos culturals, socials i polítics. És un espai per investigar altres formes d'encontre i mediació, maneres d'estar i de construir conjuntament. No es tracta només de fer relats múltiples i debats al voltant d'una col·lecció d'art, sinó d'anar més enllà del discurs autoreferencial del camp artístic, passar a prendre partit, actuar políticament i produir un coneixement transversal, social, polític i cultural.

És una proposta de mediació interdisciplinària i intergeneracional formada per antics estudiants del Programa d'Estudis Independents del museu i docents que han acabat la seva etapa a les aules, i que busca generar un espai de gran potencialitat precisament perquè recull les tensions, els dubtes i les preguntes, més que les respostes. I és a partir del dissens que es construeix el debat i el pensament crític sobre la Col·lecció. S'impulsaran els discursos de radicalitat de l'art des de l'estètica relacional, els feminismes, la força de la imatge en l'espai públic, el pensament crític al servei de la creació i el pas a la contemporaneïtat.

Pedagogies artístiques per a educadores i altres rebels

P

Grup de treball.
Professorat.

A càrrec de Víctor Ramírez, investigador. Amb la participació de Jaime Conde-Salazar, Aimar Pérez Galí i Lior Zalis.

Dates: dissabtes, del 19 d'octubre al 16 de novembre.
Horari: d'11 a 13 h.
Gratuït. Amb inscripció prèvia.

Amb la col·laboració del Museu Nacional d'Art de Catalunya i el Museu Picasso.

Quan ens aproximem d'una manera no tradicional a la història de l'art, podem entendre que la Col·lecció del MACBA ens ofereix estratègies per a la vida contemporània; l'obra de Picasso ens fa plantejar les relacions socials i de gènere en els segles xx i xxi i la pintura mural medieval del Museu Nacional d'Art de Catalunya ens pot ajudar a obrir-nos a temàtiques de l'activisme LGTBI. L'art, per tant, és un punt de partida per a debats fonamentals.

Sense necessitat de tenir cap mena de coneixement previ sobre aquests períodes creatius, proposem experimentar i replantejar l'experiència pedagògica en el museu. En cada sessió es presenten algunes de les principals línies de treball que han marcat les arts des del segle XIX fins a l'actualitat, i també s'apliquen, es posen a prova i se celebren. L'objectiu és fabricar entre tots un kit de supervivència amb els eixos temàtics que s'han plantejat.

JULIA RAMÍREZ BLANCO

FER-NOS EN COL·LECTIU (CINC REFLEXIONS SOBRE COMUNITAT I MUSEU)

1. Durant el seu mandat interminable, Margaret Thatcher havia afirmat que l'espai col·lectiu no existia. Per a ella, només hi havia individus i famílies. Però tots sabem que no és així. De manera espontània les persones ens agrupem en una xarxa d'aliances i afectes complexos. I, quan aquesta xarxa és petita o dèbil, les condicions de l'existència se'n ressenten.

El museu ha de veure les persones que participen de les seves activitats com a comunitats més que com a públics.

2. Una comunitat es forma a partir d'elements molt senzills. Amb freqüència, símbols, maneres de vestir o de parlar, o espais concrets tenen un rol d'aglutinació important, i ajuden a crear una identitat que uneix els individus que la conformen. Determinades formes d'agrupar-se es vinculen a la vida en col·lectivitat, on es comparteix bona part del dia a dia. Però, juntament amb les comunitats del lloc on es viu, hi ha maneres d'entendre el que és comunitari molt més fluïdes i parcials: des dels grups lligats per certes formes de sexualitat, a les afinitats de persones que dialoguen per internet fins a les trobades de grups d'interès. D'aquesta manera, tots pertanyem simultàniament a diverses comunitats i, en la nostra quotidianitat, passem d'una a l'altra.

De vegades n'hi pot haver prou amb un lloc i una curiositat compartida per generar una comunitat. Un museu i els seus grups de treball poden funcionar d'aquesta manera.

3. Algunes de les nostres comunitats són triades, i tenen relació amb els nostres principis, idearis, identitats, gustos o lluites polítiques. D'altres són imposades, circumstancials. Es poden haver format al voltant del lloc de tre-

ball o en infraestructures de cura, com l'escola o un centre de dia.

Idealment un museu es pot oferir com un lloc per forjar comunitats escollides.

4. Enfront d'una visió arcàdica del grup, cal dir que tots viuen conflictes i tensions internes, i es mouen en un equilibri de forces perpetu. Algunes d'aquestes comunitats també es conformen en contextos de lluita política i social, i les seves harmonies internes hi són en el marc del conflicte amb altres ens.

El museu no ha d'aspirar que les seves comunitats existeixin sense conflicte intern o extern.

5. Sovint tendim a idealitzar els col·lectius, però com qualsevol configuració humana no són en si mateixos ni positius ni negatius: si no s'afronta de manera conscient, poden portar dintre seu l'impuls homogeneïtzador i la distinció terrible entre els que en formen part i els que en queden exclosos. Amb l'auge de l'extrema dreta, es reafirma la consciència que un col·lectiu és una realitat intrínsecament ideològica i que no hi ha cap agrupació humana políticament neutral.

El museu ha de mirar de cara el sentit polític de les seves comunitats.

Però la reflexió es produeix de manera privilegiada amb la pràctica. Les activitats del museu poden generar comunitats pròpies, que de retop s'entrecreuran inevitablement amb moltes d'altres. Des de l'encontre i el conflicte, el museu es pot constituir així com un dels espais possibles per a aquesta tasca vital de fer-nos en col·lectiu.

Julia Ramírez Blanco és historiadora i crítica d'art.

Si qualsevol pràctica educativa està travessada pel cos i és clau per a la configuració de l'experiència, en l'espai del museu això és encara més rellevant, perquè una de les principals capacitats de l'art és l'activació de cossos i subjectivitats a través dels sentits. Per això, tot el treball educatiu en el museu parteix del desig de despertar els cossos de l'anestèsia a la qual ens sotmet el projecte neoliberal amb la seva abundància d'imatges i estímuls. Per altra banda, també ens interessa pensar el cos des d'una perspectiva social: definit per una sexualitat, un gènere, una identitat, un origen i una classe. En definitiva, el cos entès com l'element central del garbuix de convencions que generen formes de conducta i adscripcions concretes en el món. Encara que la consciència de la importància del cos impregna el nostre programa, no és sinó en les pràctiques més pròximes a la performance on podrem explorar de manera profunda les implicacions polítiques d'habitar-lo. En aquest sentit, volem pensar el museu com un lloc que mobilitza els sabers

«altres», aquells que connecten amb el que és «menor»: els sabers del cos.

En aquest curs el treball específic amb el cos se centra en l'espai mateix del museu i les seves exposicions com a mons contenidors d'altres mons. Les diverses activitats van a càrrec d'artistes que, juntament amb els educadors del museu, han desenvolupat les propostes i continuen línies d'investigació començades en cursos anteriors. Per a educació infantil es fa una aproximació al museu com a espai contenidor del pensament artístic des de la narració i la performance. Amb l'obra fascinant de Charlotte Posenenske explorarem un treball amb artistes que ja es va iniciar amb Brossa i que va continuar amb Jaume Plensa en relació amb els límits del museu, el volum i la seva relació amb la performance. I, per últim, hi haurà una segona edició del taller *Flatus Vocis*, en què Laia Estruch parteix de la veu pròpia per configurar paisatges sonors que es dibuixen més enllà de qualsevol noció preestablerta de la normalitat.

L'onada màgica

15

L'onada màgica és una aventura en què tindrem cura d'una balena en la seva missió i li alegrarem la travessia cantant la seva tonada preferida. ¿D'on sorgeix una obra d'art? ¿Com arriba fins a un museu? I quan hi arriba, ¿com troba el seu lloc? En el recorregut el protagonista serà el cos: pararem l'orella per escoltar el so distintiu d'una balena, posarem banda sonora als quadres i nedarem sota una tela.

Com que és una primera aproximació i exploració a l'art des de l'experiència, aquesta activitat proposa endinsar-se en un conte que es desplega en l'espai i que convida a recórrer diversos racons del museu de manera insòlita per activar el cos i despertar els sentits.

Recorregut narrat pel museu.
Infantil.

A càrrec de Núria Clemares i Carla Ricart, narradores i actrius. Ideat per Marga Socias, creadora i actriu, i Núria Clemares.

Dates: tot el curs escolar.
Horari: els dilluns i els dimecres, a les 11 h.
Durada de l'activitat: 1 hora.
Preu per grup/classe: 80 €.

EI

Flatus vocis

«una poesia que vislumbra tan claramente orillas puedes dársela, pero que no me juzguen por ella pues no es más que lo que se dice desechos»

— Birger Sellin

Un paisatge sonor en què s'invoca la veu sense cridar-la. Un cos col·lectiu format per múltiples cossos que «van a la seva». Un muntatge on tot s'encaixa i es desencaixa, es connecta inversemblantment i funciona sense funció. Un diccionari de paraules intel·ligibles o provinents del futur. Una teranyina de relacions que embolcallen però no atrapen «ningú». Una topografia sense límits precisos, ni itineraris marcats ni centre organitzador. Tot això és *Flatus Vocis*.

Aquest taller familiar neix de la pràctica performativa de Laia Estruch, en què explora l'espai i el cos a partir de la veu entesa com un material mal·leable, escultòric i imaginatiu. Tots estem constantment travessats per moltes veus; veus estranyes que no ens pertanyen del tot, ni als uns ni als altres, però amb les quals podem jugar, compartir, fer-nos un espai i acollir, els uns i els altres.

Proposem treballar amb un grup de famílies amb infants amb autismes durant sis sessions, investigant diferents configuracions de l'espai i propostes d'acció que activin la veu, el cos i la comunicació, i que permetin anar dibuixant l'estar singular de cadascú en un «estar-junts» insòlit.

Taller familiar adreçat a famílies amb infants amb autismes.
Famílies.

A càrrec de Laia Estruch, artista, i Guillem Martí, coordinador d'accessibilitat.

Dates: un dissabte al mes, de gener a juny de 2020.
Durada de les sessions: 1 h.
Gratuït.

EE
F

EI Recorregut sonor pel museu.
Infantil i primària (P4 a 2n).

EP Una proposta d'Àngela Peris, ballarina, coreògrafa i educadora. Amb la participació de Jorge Horno, artista plàstic, coreògraf i educador.

Dates: tot el curs escolar.

Horari: els dijous i els divendres,
a les 10.30 h.

Durada de l'activitat: 1 h i 30 min.

Preu per grup/classe: 80 €.

Tots els sons són aquí, al voltant nostre. Però si no parem l'orella, sembla que no existeixin. Proposem descobrir, amb el cos, d'on venen els sons del museu. Farem un recorregut sonor i observarem que hi ha sons lliures, que cauen de dalt a baix com una cascada i d'altres, lliures també però que fan espirals per l'aire i passen ràpid a cau d'orella. En canvi, hi ha sons que s'amaguen a casa seva i que canten concentrats. D'aquests, n'hi ha que viuen a la casa triangle (sons aguts i melòdics); a la casa quadrat (sons estables i percutits) o a la casa cercle (sons continus i infinits).

Una vegada recopilats tots els sons i sorolls podrem crear la nostra partitura col·lectiva i cantar-la i ballar-la plegats. Si mirem pel voltant identificarem les formes geomètriques de l'espai, i tot l'edifici del museu esdevindrà una gran partitura que pot ser ballada.

Les coses que faig són canviables

experiència

Partició sil·làbica: ex_pe_ri_èn_ci_a

Etimologia: del llatí, *experientia*, íd., der. de *experiri*, 'experimentar', 'assajar'

Femení

ES Visita-taller a l'exposició
Charlotte Posenenske: Work in Progress.
Secundària, batxillerat i cicles formatius.

A càrrec de Cris Celada, Cristina Fraser,
Marc Larré i Marc Vives, artistes.

Dates: del 21 d'octubre del 2019
al 5 de març del 2020.

Horari: dilluns, dimecres i dijous
a les 10.30 h.

Durada de l'activitat: 2 h i 30 min.

Preu per grup / classe: 80 €.

EE Aquesta visita-taller s'ofereix també a grups amb diversitat funcional.

Amb motiu de l'exposició dedicada a Charlotte Posenenske, prenem algunes de les seves estratègies creatives per desbordar els límits tradicionals entre la visita i el taller. Aquesta proposta situa els sabers del cos i l'experiència en el centre per tal de compartir col·lectivament noves formes de viure una exposició. També indaga, des de l'experimentació, la reproductibilitat i el treball en sèrie, el desplaçament de l'autoria, l'alteració de l'espai, la crítica al mercat de l'art, la participació col·lectiva i l'abandonament, conceptes presents en l'obra de l'artista. És un recorregut particular pel treball artístic de Posenenske iniciat a mitjans dels anys cinquanta i que va fluctuar entre el minimalisme i el conceptualisme, l'art participatiu i la performance, la pràctica social i la crítica institucional, i que va abandonar l'any 1968 per dedicar-se per complet a la sociologia.

Declaració Charlotte Posenenske

Las cosas que faig són variables, tan simples com sigui possible, reproduïbles. Són components d'un espai, ja que són com elements constructius, sempre es poden reorganitzar en noves combinacions i posicions i, per tant, poden alterar l'espai. Deixo aquesta modificació per al consumidor, que una vegada i una altra participa en la creació. La simplicitat de les formes geomètriques bàsiques és bella i apropiada per demostrar els principis de les modificacions racionalitzades. Faig sèries perquè no vull fer peces úniques per a individus, perquè vull fer elements combinables entre si dins d'un sistema. Per fer una cosa que sigui repetible, objectual, i perquè és econòmic. Les sèries poden ser prototips per a produccions en massa. La sèrie *DW* (a la galeria Konrad Fischer) està feta de cartró ondulat, que és lleuger i barat: un material de consum. Sovint les combinacions entre els diversos elements són moltes, de manera que l'entorn espacial es veu alterat més substancialment. En aproximar-se a les dimensions de l'arquitectura, es distingeixen cada vegada més dels objectes de la galeria. Són cada vegada menys reconeixibles com a «obres d'art». Els objectes haurien de tenir el caràcter objectual dels productes industrials. L'antiga categorització de les arts ja no existeix. L'artista del futur haurà de treballar amb un equip d'especialistes en un laboratori de desenvolupament. Tot i que el desenvolupament formal de l'art ha anat progressant cada cop més ràpid, la seva funció social ha anat en retrocés. L'art és una mercaderia amb un significat transitori, el mercat és diminut, i el prestigi i els preus s'incrementen com menys quotidià és el material. M'és difícil assumir el fet que l'art no pot contribuir gens ni mica a resoldre els problemes socials més urgents.

Offenbach, 11 de febrer de 1968

GUILLEM MARTÍ

«¡HOLA, FUTURO!»

- Aquesta frase, proferida per D a través d'un tub, assegut sobre una manta mentre la seva mare l'arrossega per terra, és intraduïble. No tan sols per preservar l'elecció de paraules en un mar de significants, sinó també per resguardar alguna cosa que arriba sense paraules.
- Però cal estar atents al significat d'aquestes paraules, a allò que quedaria salvaguardat en la traducció.
- I doncs, caldria esbrinar què haurà volgut dir aquest nen, diagnosticat d'autisme, quasi-mut fins aleshores. ¿A qui o a què estava saludant? ¿Al futur? ¿Als altres que érem amb ell en el present? ¿A ell mateix en el futur?
- Sí; però aquest nen haurà fet alguna cosa més que «voler dir». Haurà fet veu: no una veu que duen una paraules, sinó unes paraules que duen una veu. I des d'aquest punt de vista, alguna cosa es manté intraduïble, indesxifrable, per salvar la veu sense paraules.
- Probablement les paraules les ha manllevat d'algú altre.
- Així s'aprèn a parlar.
- Justament a través de paraules que no són seves, hi ha una veu que ens dona la benvinguda.
- La Laia Estruch, amb qui hem fet el taller *Flatus vocis* durant sis mesos, ens porta una herència de poesia experimental que despulla la veu del sentit i la converteix, diu ella, en una matèria plàstica, en un fluid que ens travessa el cos i que se'n escola pels orificis, en un objecte que dipositem arreu, que substituïm i que perdem.
- Aquesta herència, plena d'estranyeses, anormalitats i monstruositats, es creua amb una altra no menys anormal i pertorbadora, la dels infants psicòtics, sense veu, amb una veu estranya, alterada.
- Aquest taller inverteix o desordena alguns ordres, i un ordre és sempre una jerarquia. Ja n'hem parlat: la prioritat del sentit respecte de l'acte, del significat respecte del so, de la comunicació respecte del soroll, el murmuri, el crit o l'ecolàlia.
- I també, i sobretot, mirem de desordenar l'ordre de l'ordre: la prioritat de la prescripció respecte de la obediència, la interpellació abans que la resposta. Gairebé es diria que convidem a ser convidats, conduïm l'altre a conduir-nos.
- És estrany dir-se «educador» en un taller que no prescriu, que ni tan sols proposa. Només posa a prova, tempta o tempteja. És difícil en aquestes circumstàncies dir on comença i on s'acaba un taller familiar, què en forma part, què vol dir participar-hi, què s'hi pot fer. És sens dubte un espai per permetre...
- Amb certs límits. No oblidem el que hem après: per acollir cal un embolcall. Busquem un espai de permissivitat protegit, a recer d'un cert desbordament. L'infant autista està desbordat pel món, pel llenguatge, pels altres, potser per si mateix; les mares i els pares estan desbordats pels seus fills, pel món que desborda als seus fills i per l'Autisme. Si hem de deixar ser i estar, tant els uns com els altres, els uns amb els altres, és perquè tenim l'estranya confiança que res traspasarà els límits del taller, que cap defora envairà el dins, i que res s'escaparà de les quatre parets del museu. És important recordar això, perquè habitualment volem i esperem que el que passa dins del museu en desbordi els límits.
- Potser a vegades el tancament obre més que no pas tanca.

Guillem Martí és coordinador d'accessibilitat al MACBA.

IGNASI ABALLÍ

RES A VEURE, MOLT A DIR

El grup de treball d'art i accessibilitat s'ha desenvolupat al museu en onze sessions entre el mesos d'octubre del 2018 i maig del 2019. Hi han participat persones amb diferents graus de discapacitat visual i d'altres amb visió normal. El taller no es va plantejar com un lloc per analitzar i qüestionar l'accessibilitat d'aquestes persones en relació amb les obres que exposa el museu, sinó com un espai de reflexió sobre l'hegemonia de la visió en l'art i com aquesta ha deixat de banda altres sentits i altres maneres de percebre l'art i la realitat. Partíem del fet que ja hi ha algunes obres que qüestionen la visió com a sentit privilegiat en les arts visuals i el paper de la imatge en el món contemporani.

Res a veure, o res per veure: ¿és possible que un espai on no s'exposa res contingui una obra d'art? Vam demostrar que sí a partir d'un recorregut per diverses propostes d'artistes que, per raons diferents, han considerat obra el fet de deixar buit l'espai expositiu. Ho podríem ampliar a altres propostes que han consistit a deixar un full en blanc o un pedestal sense res a sobre. A partir de l'art conceptual dels anys seixanta i setanta del segle passat, molts artistes consideren que n'hi ha prou a explicitar les idees de les obres i que no cal materialitzar-les. Proposen la desmaterialització de l'obra i limitar-la a l'enunciat. Molt sovint els treballs anomenats «conceptuals» tenen el text com a únic element formal. I un text no cal veure'l; només s'ha de llegir.

Res a veure, molt a dir. A partir d'aquestes premisses es va fer el taller *Res a veure*, que combina sessions teòriques amb d'altres de més pràctiques que també incorporaven alguna experiència, com la visita a l'exposició de la Col·lecció del museu *Sota la superfície* (2017), la visita al meu estudi, la visita a l'exposició de Jaume Plensa, la participació en una de les sessions de l'artista Antoni Abad, que ens va explicar els seus projectes amb diversos col·lectius (entre d'altres, el d'invidents) i també la seva intervenció en el pavelló català de la Biennal de Venècia del 2017. I finalment la visita a l'interior del museu mentre es feia un canvi d'exposició, quan a les sales no hi ha obres, sinó objectes que preparen l'espai per a l'exposició següent.

Hem conversat amb els participants sobre la radicalitat de visitar espais expositius on no hi ha res a veure, només una idea. No sempre ha estat fàcil acceptar que una obra d'art no té per què tenir una presència física, una materialitat. I les diverses perspectives han enriquit el debat i la reflexió d'un taller que el que pretenia era, per damunt de tot, situar en un mateix pla perceptiu aquells que poden gaudir de la visió amb normalitat i aquells que, pel que sigui, no poden fer-ho.

Ignasi Aballí és artista.

QÜESTIONAR LA NORMALITAT

Diego del Pozo, 2019

El museu, com l'escola, ha actuat sovint com a institució reguladora de cert ordre, en resposta a un suposat acord social en relació amb la construcció i el consens de normes. Així, l'escola ha promogut processos de normalització i disciplina, mentre que el museu ha configurat les regles del gust i ha construït el cànon. El fet de desafiar no només les normes de comportament que imposen aquestes institucions, sinó també i sobretot de pensar quins són els discursos de dominació que s'hi amaguen s'ha convertit en una tasca destacada i inescotable en les últimes dècades des de diversos fronts del pensament crític i l'activisme. Ens proposem generar processos en els quals puguin donar-se «pedagogies rares»: aquelles que qüestionen els rols establerts, les identitats fixes i que ex-

ploren altres formes de relació d'educadors i educands amb el saber, però també entre si. I no només des de la pràctica reflexiva, sinó també des de l'activitat educativa.

Es tracta, en definitiva, d'activar una pràctica situada que obri esquerdes en allò que anomenem realitat, però que no és més que un teló pintat que respon a la nostra ideologia naturalitzada. En aquest sentit, i com afirma l'artista Daniela Ortiz, és urgent pensar en altres maneres de relacionar-se amb el saber que travessin les relacions de poder i les desigualtats essencials i les facin visibles. I així entendrem l'educació com una pràctica d'interrupció de la normalitat, com un espai on es genera la dissidència i que trenca d'alguna manera amb la imaginació reguladora.

Aquest programa pretén irrompre en la gran narrativa de la història de l'art i provocar noves perspectives sobre allò que el discurs normalitzat ha soterrat o que directament ha obviat. Es tracta d'obrir nous espais a l'aula, i plantejar dubtes i fissures en el discurs hegemònic de l'art. Està format per una sèrie de vídeos en obert que s'han conformat amb la col·laboració de diversos artistes, teòrics i activistes.

A *Cartografia sobre l'art i la sida a Espanya* es mostra l'impacte que la crisi de la sida ha produït en l'art i la reacció dels artistes durant la dècada dels noranta.

La Barcelona sexi se centra en la història de l'art que travessa la ciutat des dels inicis del segle xx fins als nostres dies amb figures que, per integrar l'erotisme, la seducció i utilitzar el gènere com a mètode de provocació, han quedat apartades del reconeixement i se'ls ha considerat artistes menors. Carmen Tórtola Valencia, Jean Genet, Flor de Otoño, Ocaña, Camilo, Nazario o Cardín són algunes d'aquestes figures.

Els dos primers capítols, ideats i produïts per El Palomar, van acompanyats d'un dossier adreçat al professorat amb línies d'acció i ampliació dels continguts.

- Vídeo en obert a www.macba.cat i per sol·licitar el dossier: educacio@macba.cat

Projecte d'art a l'institut.
Secundària, batxillerat i cicles formatius.

A càrrec de l'Equipo Palomar, artistes.

Dates: tot el curs escolar.
Gratuït.

ES

L'ABC per a l'antiracisme

El taller utilitza com a eina el llibre *El ABC de la Europa racista*, de l'escriptor antillà Frantz Fanon, en què s'expliquen diversos termes des de la seva interpretació eurocèntrica i blancocèntrica, així com des d'una perspectiva anticolonial i antiracista. Replicant la idea del llibre, es treballa en la creació d'imatges i d'un abecedari relatiu a aquests conceptes, a partir de la tècnica del muntatge-collage per il·lustrar-los. S'explica la «posicionalitat colonial» en relació amb el llenguatge; és a dir, com s'entenen les paraules i els conceptes segons el cos que ocupem o la nacionalitat que ens identifica. Per reconèixer el lloc que ocupem en l'estructura colonial, es treballa també amb exercicis i dinàmiques de la línia Nord-Sud.

Taller.
Secundària, batxillerat
i cicles formatius.

A càrrec de Daniela Ortiz, artista.

Dates: tot el curs escolar.
Horari: de 10 h a 13 h.
Durada de l'activitat: 3 hores.
Preu per grup/classe: 80 €.

ES

PG Grup de treball d'art i accessibilitat.
Persones amb diversitat visual
i públic general.

Durada de les sessions: 1 h i 30 min.
Dates: els dilluns a les 18 h, cada dues
setmanes. De novembre a juny.
Gratuït. Amb inscripció prèvia.

Volem avançar des del punt on ens ha dut el treball de tot un curs amb Ignasi Aballí, tenint en compte que hem arribat, paradoxalment, a un cert límit, abisme o cul-de-sac. En aquells gestos artístics que alguns, i no sense raó, qualifiquen de final, autosupressió o fins i tot «suïcidi» de l'art visual, nosaltres hi hem descobert una porta d'entrada singular a l'art, una en la qual res substitueix la imatge, i per tant, la ceguesa dialoga en igualtat amb la imatge, o fins i tot, s'avança a la mirada. Volem avançar mantenint-nos immòbils en aquest punt, en aquest llinyar o frontera, no per casualitat invisible, entre un art que vol ser visual, però que esgota la imatge fins a la extenuació, i un art que ja l'ha abandonada del tot per esdevenir una «espècie d'espai», un concepte, una poesia o l'escriptura.

Amb diferents estratègies d'abordatge i amb l'acompanyament d'artistes, aquest grup treballa una selecció d'obres de la Col·lecció MACBA, per interpretar-les, traduir-les, inventar-les, qüestionar-ne la presència i oferir-les al públic des d'una altra perspectiva.

- Per formar part del grup, contacteu amb Guillem Martí: gmarti@macba.cat

Un sistema que s'ensorra és un sistema que avança

ES Acció coreogràfica.
Secundària, batxillerat
i cicles formatius.

Concepte i direcció: Aimar Pérez Galí;
dansa: Dani Méndez Piña i Aimar Pérez
Galí; text: Jon Greenberg; assessor en la
investigació: Aimar Arriola; dramaturgia:
Jaime Conde-Salazar; so: Tirso Orive
Liarte; il·luminació: Cube.bz; producció:
ANTES.

Passi únic: dijous 28 de novembre del 2019,
a les 11 h.
Preu: 80 € per grup.

En el marc del dia mundial de la lluita contra la sida (1 de desembre) i com a part de *Fer història (es)*, cicle de dansa contemporània i performance, hem programat aquesta acció que proposa una reflexió crítica sobre les barreres físiques i afectives que establim en les nostres relacions amb els altres. El punt de partida són les paraules de l'activista Jon Greenberg sobre la sida, i la crisi social i cultural que es produeix des de principis de la dècada dels vuitanta. La seva proposta de «baixar barreres» i de donar cabuda a «allò altre» com a font de coneixement del món i de nosaltres mateixos ha generat un dispositiu d'escolta del propi cos i de comprensió per mitjà de la contemplació i l'exercici conscient del tacte. D'aquesta manera, en aquesta acció, els estudiants poden participar de sabers que continuen sent útils i pertinents, i que es van desenvolupar gràcies a tot el que es va aprendre durant la crisi de la sida.

Acció en el marc de *The Touching Community* (projecte d'investigació i creació que Aimar Pérez Galí va posar en marxa el 2015, juntament amb Jaime Conde-Salazar).

PARA EUROPA EL
ÚNICO
CONOCIMIENTO
VÁLIDO ES EL
ESCRITO
SOBRE ÁRBOLES
MUERTOS

PINTAME BLANCO COMO LA PIEL DE LOS MAESTROS EN ESPAÑA, PINTAME BLANCO COMO EL PAPEL DE LA LEY QUE EXIGE LA NACIONALIDAD ESPAÑOLA PARA PODER SER MAESTRO, PINTAME BLANCO, COMO EL BLANCO MÁS BLANCO DE LOS CONTENIDOS EUROCÉNTRICOS IMPUESTOS EN LAS ESCUELAS DE ENSEÑANZA OBLIGATORIA

PÍNTAME VERDE, PÍNTAME VERDE COMO LAS HOJAS, PÍNTAME COLOR DE LA TIERRA
COMO LA PIEL DEL PROFE AQUÍLEO, PÍNTAME ROJO, PÍNTAME AZUL, PÍNTAME LILA Y TURQUESA
COMO LOS COLORES DE LOS SABERES ANTICOLONIALES PERSEGUIDOS

El 1 de julio escucho la noticia de que una maestra de Deusto ha protagonizado un ataque racista en un medio de transporte público. Otro ataque racista, uno y otro y otro ataque racista más. Me pregunto cómo deben ser las clases de esa maestra. Me pregunto si es la encargada de enseñar a sus alumnos que América fue descubierta mientras silencia que realmente Abya Yala fue invadida, me pregunto si habla de países atrasados que necesitan de la ayuda de Europa para su desarrollo mientras niega que el orden colonial persiste en el expolio. Me pregunto cómo debe ser asistir a sus clases siendo una estudiante migrante y racializada, me pregunto cuál es su opinión ante la ley que impone como requisito tener la nacionalidad española para poder ejercer la docencia en este territorio, me pregunto cuántos papeles escriben en clase, cuántos leen, cuántos existen, cuántos creen.

Leo la noticia de que el pasado 12 de abril, a las 10 de la noche, al profesor Aquileo Mecheche, quien era además un líder de su comunidad en Chocó, una bala le quitó la vida, una bala al parecer disparada por las Autodefensas Gaitanistas de Colombia, una bala disparada por el extractivismo colonial que impone la guerra en Abya Yala, una de las tantas balas que están persiguiendo a los líderes sociales en Abya Yala. Pienso que al querido y respetado profesor Aquileo Mecheche lo quisieron enterrar para evitar que su saber sobre la vida fuese compartido, para evitar que transmitiera las formas no eurocéntricas de entender la existencia, para evitar que contara a sus alumnos que América no fue descubierta sino que Abya Yala fue invadida. Pienso que al querido y respetado profesor Aquileo Mecheche lo quisieron enterrar para evitar que les narrara a sus estudiantes la historia de 500 años de resistencia, una resistencia que brota como las semillas al estar bajo tierra.

LUCÍA PIEDRA GALARRAGA

ON ÉS EL PROFE NEGRE?

«El meu cos parla al museu, pensa el museu, imagina el museu, però no és en el museu.»
On és? On el deixen estar? On pot estar?

Si els racialitzats formem part d'aquesta societat, ja sigui perquè vam emigrar o perquè els nostres fills i la nostra vida són aquí ¿per què no tenim les nostres pròpies figures de referència en tots els sectors de la societat? El museu i els seus programes educatiu i expositiu s'articulen com a canals per on també circula la construcció del relat social del que és humà en relació amb les polítiques de representació. En un context de crisi de les democràcies, crisi migratòria i digitalització-robotització accelerada de la pròpia vida, la racialització és una de les eines de control que s'aplica només sobre certes poblacions. Així, es defineix sovint quin lloc ocupen determinats cossos i quin lloc no han d'ocupar. Com a resultat d'aquesta operació, hi ha un relat que situa el moro en feines de la construcció, el xinès en l'hostaleria, el *sudaca* en el mercat de les cures, i el negre ¿on? L'associació de paraula i funció és intencionada. El negoci de la racialització se sosté en un espectre de colors convenientment repartit, un dispositiu mediàtic i un determinat funcionament institucional.

Hi ha una contradicció altisonant entre el passat colonial de l'estat espanyol i l'absència gairebé total de persones racialitzades dins de les estructures educatives en general, no només les del museu. La maquinària segregadora actua en silenci. Està bé tenir veu, però és millor posar el cos on ha de ser, on es pot relacionar amb altres cossos, on pugui incidir, on també aquest cos es pugui permetre una economia del viure.

No sé si això s'hauria de correspondre amb una política de discriminació positiva. Les quotes no sembla que siguin una solució ni una alternativa. No sé si caldria proposar un programa econòmic perquè les vides racialitzades «importin» i siguin presència. Sé que els afrodescendents espanyols, per exemple, han de fer un camí molt llarg per trobar els seus referents i gestionar la identitat, i que es veuen limitats a certs espais i possibilitats. I que aquesta epistemologia de la ignorància creix i fructifica des de les aules i els departaments educatius. El racialitzat remet la seva imatge cap a un mirall que no el reflecteix, i veu un ésser a qui volen desconnectar d'un món de possibilitats o a qui ofereixen només unes opcions molt específiques: si ets negre, ¿et veuran comissariant una exposició o treballant en el departament educatiu? Si som/representem els fems i el fang de la història, ¿per què hauríem d'entrar al museu?

Si tenim en compte la importància radical de l'educació en la formació d'un pensament antiracista, des del marc del museu cal preguntar-se: ¿com ho fan els departaments educatius per acostar-se o incorporar aquests debats? ¿Què hi articulen? ¿Com ho fan? ¿Quines persones dins del museu obren aquestes anàlisis o pràctiques antiracistes, si hi són? ¿Aquestes persones racialitzades són referents d'altres maneres de fer o ser i estar en el món dins i fora de l'àmbit educatiu del museu?

Lucía Piedra Galarraga és investigadora, comissària independent i coordinadora del Grup de Pensaments, Pràctiques i Activismes Afro/Negres.

ALLIBERAR LA PEDAGOGIA

Un dels grans reptes d'aquest programa educatiu és trencar les lògiques tradicionals inscrites en els nostres cossos i subjectivitats en relació amb qui en sap i qui no en sap, qui aprèn i qui ha d'ensenyar. Ens mou la preocupació per distanciar-nos de qual-sevol concepció que entengui l'educació de manera rígida, com una disciplina basada en tècniques i models a imitar. En aquest sentit pensem que l'experiència de l'art pot ser molt alliberadora per la seva enorme capacitat d'activar el conjunt dels sentits i, amb ells, la imaginació política. El nostre treball educatiu arrela en una crítica al model d'educació disciplinària i s'endinsa en les possibilitats de la pedagogia com a pràctica d'alliberació. Es tracta d'una pedagogia experimental o, per dir-ho d'una altra manera, una experimentació amb la pedagogia que construeix subjectes crítics i suscita noves formes de subjectivitat política.

D'altra banda, ens interessa incidir en la dimensió comunitària, col·lectiva, que hi ha darrere de cada acció educativa, i entendre l'activació del pensament i la imaginació com a processos multidimensionals que escapen de la disjuntiva pensar/actuar i que sempre participen d'un conjunt de situacions, relacions i accions determinades. Des del mu-

seu volem aprofundir en aquesta capacitat d'aprenentatge col·lectiu, del fet de crear un «estar amb» els altres per cultivar el pensament crític, sobretot en un moment en què es considera que el coneixement té un valor merament instrumental, o es creu que és un perill o un luxe improductiu.

En aquest procés d'alliberar la pedagogia o promoure una imaginació pedagògica alliberadora, ens interessa qüestionar les categories fixes en l'àmbit educatiu i la concepció de l'aprenentatge com a acumulació de coneixement i capacitació professionals. Abordem així l'organització del saber com una activitat política i desafiem un règim que explica el món sense deixar cap espai al dubte. En aquest sentit, *POSTDATA. Correspondències d'artista a l'escola* convida els mestres a introduir un art no domesticat a classe; cinc artistes envien propostes d'art postal a diverses escoles: accions per fer, objectes amb els quals es pot experimentar o instruccions que cal complir, que generen situacions fora de la lògica escolar a partir de la sorpresa, l'estranyament o la disrupció. Amb aquesta pràctica comencem treballs que, des de la recuperació de sabers tradicionals, desafien les lògiques del saber hegemònic i habiliten nous espais per a la convivència.

Habitació 1418 és una trobada periòdica de joves entre 14 i 18 anys, on s'aprenen coses en tallers que giren al voltant de la imatge, el moviment, el món gràfic i les noves tecnologies. És un espai de cossos en moviment i de llibertat expressiva, de treball en col·laboració i de trobada amb altres joves.

Pensem en l'*Habitació* com un espai de possibilitats que ens ajuda a inventar noves formes d'imaginar i estar en el museu. És un lloc on anar i fer coses, allà on els adolescents proposen, comparteixen experiències, coneixements i inquietuds. És també un espai per treballar des dels afectes, aprendre del que és inesperat i treballar amb diversos llenguatges artístics.

Espai d'acció per a joves creatius.
Adreçat a joves de 14 a 18 anys.

Dates: a partir de gener del 2020.
Gratuït.

www.macba.cat i educacio@macba.cat

Amb la col·laboració del CCCB.

ES

POSTDATA. Correspondències d'artista a l'escola

POSTDATA és un projecte d'art a les escoles format per un conjunt de propostes autònomes d'artista, que els centres reben per correu postal de manera escalonada. La intenció és introduir l'art contemporani a l'aula sense domesticar-lo i generar situacions fora de la lògica escolar a partir de l'expectativa, l'estranyament, la disrupció i la complicitat entre alumnat i mestres.

Inspirat en les pràctiques artístiques que van utilitzar la correspondència com a mitjà d'experimentació i sistema de distribució de l'art des dels anys seixanta i setanta, *POSTDATA* apropa a l'aula la tradició de Fluxus, de dadà, de les arts performatives i de les pràctiques *site-specific* a través de cinc propostes específiques d'artistes contemporanis.

En aquesta segona edició l'escola rep al llarg de tres mesos i mig les propostes de diversos artistes. Cadascuna juga, des de diferents perspectives, amb conceptes com el desig, l'atzar, el secret, la investigació experimental, el dualisme, la memòria o la sorpresa. Es tracta de temptar els límits, provocar situacions d'incertesa i afavorir processos artístics i educatius a l'aula.

Al final del projecte l'escola suma una petita col·lecció d'art en la seva experiència i l'acompanya amb els exercicis i les qüestions dels alumnes.

Projecte d'art a l'escola.
Primària.

Amb la participació de David Bestué, Cris Blanco, Fermín Jiménez Landa, Nicolás Paris, Tere Recarens i Ariadna Rodríguez, artistes.

Dates: tot el curs escolar.
Gratuït.

EP
EE

PG Proposta intergeneracional.
Públic general.

A càrrec de Marina Monsonís, artista,
i Yolanda Nicolás, coordinadora de
Programes Públics.

Dates: els dijous d'11 a 14 h.
Gratuït. Amb inscripció prèvia.

Aquest és un espai de trobada obert a la participació de tothom, especialment a persones i organitzacions que volen compartir els seus coneixements i experiències entorn de la cuina. És un espai per reflexionar, des del saber i la parla que possibiliten les mans laborioses, sobre la sobirania alimentària, la fi de les energies fòssils –i l'extrema dependència del petroli en el model alimentari actual–, el canvi climàtic i l'esgotament dels recursos.

La cuina, que va començar el curs passat, s'ha anat configurant d'acord amb les inquietuds i els interessos dels assistents. Hem mirat al passat, els sabers tradicionals i, gràcies a l'intercanvi entre les persones que hi participen, hem fet créixer un coneixement col·lectiu i sense jerarquies. Es cuinen i es tasten receptes, es parla de productes de temporada, ingredients oblidats o cuina d'aprofitament, i es comparteixen receptes d'arreu adaptades a altres tradicions, ingredients i sabers. I tot això ens ha permès també imaginar un futur en què els models actuals de cultiu i consum alimentari no es podran sostenir. Per aquest motiu, la propera edició de *La cuina* abordarà reptes, com la posada en pràctica d'una cuina solar, la construcció d'un hort d'herbes aromàtiques i la creació de vivers, tant d'espirulina com de cucs, que és la proteïna del futur.

- Per formar part del grup, contacteu amb Yolanda Nicolás: ynicolas@macba.cat

nyamnyam en residència

ES Programa d'art i educació.
IES Barri Besòs.

A càrrec de nyamnyam (Iñaki Álvarez
i Ariadna Rodríguez), artistes.

Dates: tot el curs escolar.
Gratuït. Amb convocatòria anual.

En residència. Creadors als instituts de Barcelona és un programa de l'Institut de Cultura de Barcelona i del Consorci d'Educació de Barcelona ideat en cooperació amb A Bao A Qu.

nyamnyam és un col·lectiu que no para quiet i que no es deixa atrapar. Els dos artistes que en formen part, Ariadna Rodríguez i Iñaki Álvarez, treballen des d'una pràctica híbrida, que encaixa i desencaixa en molts marcs disciplinaris i institucionals. En les seves propostes hi poden conuiu una taula, el moviment, el vídeo, l'escena, una cuina, la música, una proposta educativa o processos que posen en relació agents diversos. D'aquesta manera volem ampliar la visió de l'ecofeminisme, la sobirania alimentària, la cuina com a pràctica relacional o el diàleg entre art i artesania com a possibles punts de partida.

El programa *En residència* ens brinda el context per treballar conjuntament en un procés de creació de llarga durada amb un institut. Obre la possibilitat d'assajar maneres de relacionar l'art i l'educació, i d'obrir un espai de diàleg entre estudiants, professors, artistes i mediadors.

El programa familiar és un espai-temps que assaja maneres d'estar junts al museu i que en qüestiona continguts i funcionament. Una experiència oberta a persones de totes les edats, vinguin o no acompanyades d'infants, en què els vincles i l'experiència se situen al centre per provocar altres maneres d'estar, relacionar-nos, aprendre i crear.

Per a les famílies amb nens i nenes de 2 a 5 anys proposem que petits i grans s'endinsin el procés creatiu com un joc per acollir l'assaig, l'error, la sorpresa i la descoberta. Per aquestes edats, oferim propostes educatives d'un sol dia que explorin tot allò que es pot manifestar en una trobada puntual entre persones, i també formats de llarga durada, en què la continuïtat faciliti processos oberts a partir de les propostes dels artistes i les complicitats que es van teixint entre participants i espais.

Per a participants a partir dels 6 anys, volem obrir la possibilitat de configurar grups heterogenis, conformats per diversitat de famílies i/o amics, que volen viure i compartir altres possibilitats d'acció i pensament en el museu. Apostem per una experiència lúdica i singular proposada per artistes a partir de les seves estratègies i els seus temes d'interès, que ens faci rumiar amb el cos, tocar la paraula o conversar amb els objectes i l'espai.

Adreçat a famílies amb nens i nenes d'entre 2 i 12 anys.

Caps de setmana i vacances escolars.

Consulteu el programa a www.macba.cat

F
PG

P2P. D'igual a igual

Aquests tallers plantegen compartir pràctiques artístiques entre artistes i docents per trastocar-les, posar-les en comú en l'espai educatiu i retornar-les, transformades per la interacció dels alumnes a l'aula, a la resta dels docents i a l'artista.

Cada taller s'articula en tres parts: la primera sessió, i primera part del taller, que té lloc al museu, és una presa de contacte per entaular el diàleg i dur a terme diversos exercicis, accions i desafiaments proposats per l'artista convidat. La segona part, que el professor fa pel seu compte, té com a objectiu traslladar a l'aula i adaptar lliurement les propostes explorades en el museu, per experimentar amb l'alumnat les metodologies i els continguts treballats. La tercera part, i segona sessió al museu, és una sessió en què es comenta l'experiència desenvolupada a l'aula amb l'artista i els docents que han participat en el taller.

Després del treball dels cursos anteriors sobre cos, percepció sensorial, memòria i ciutat, en aquesta quarta edició de P2P, els tallers tenen com a fil conductor les pràctiques narratives que es desenvolupen a través de la performance, el vídeo o el format radiofònic amb la finalitat d'experimentar amb la veu, el text, l'objecte, la ficció, el so o la música.

Tallers.
Professorat.

A càrrec de Lúcia Coderch, Laura Llaneli, Violeta Ospina i Claudia Pagès, artistes.

Dates: de gener a abril del 2020.
Horari: dimecres alterns a les 18 h.
Gratuït. Amb inscripció prèvia.

P

U

Grup d'autoformació. Edició 2020.
Estudiants universitaris de qualsevol
disciplina.

A càrrec de Jordi Ferreiro, artista
i educador i Yolanda Jolis, coordinadora
d'Educació.

Dates: tot l'any.

Horari: dues tardes al mes.

Gratuït.

Es demana un compromís per a tot l'any.

Departament exotèric és un projecte artístic i un plantejament pedagògic adreçat a estudiants de tots els àmbits a partir dels 18 anys. No es demana haver cursat prèviament estudis específics d'art. Es tracta d'un grup de treball resident en el museu que treballa amb la consigna: «Què vols aprendre? Què pots ensenyar?» amb un plantejament educatiu que propicia l'horitzontalitat i l'autogestió entre els participants i que crea un espai d'intercanvi de coneixements i experiències al voltant de l'art i el pensament contemporani.

El projecte es desenvolupa de gener a desembre del 2020 i consta de dues sessions mensuals, una pública i l'altra tancada. Les sessions tancades, en què només participen els membres del grup de treball, estan destinades a organitzar i gestionar les sessions obertes, que combinen xerrades, visites a diversos espais culturals, tallers, visionats o sessions amb convidats. Aquestes sessions públiques són gratuïtes i obertes a tothom.

És un espai de gestió col·lectiva en què es vertebrava tant la programació del projecte com el format en què es du a terme. És des d'aquesta experiència i pràctica que el departament exotèric pot ser entès com un espai d'investigació en l'àmbit educatiu autogestionat.

- Per a més informació, es fan sessions per explicar el projecte: [instagram.com/departamentexoteric](https://www.instagram.com/departamentexoteric)
- Convocatòria oberta de sol·licituds: de l'1 al 20 d'octubre del 2019.
- Requisits: escriure una carta de motivació a Yolanda Jolis (yjolis@macba.cat) explicant els motius pels quals es vol participar i indicant què es pot aportar en aquest grup de treball transdisciplinari.
- Comunicació d'acceptats: 31 d'octubre del 2019.

ISAAC SANJUAN

UNA AUTONOMIA AMB PELL

En les pràctiques educatives en museus, específicament en tallers i visites per a escoles i instituts, se m'ha revelat amb força la qüestió de l'autonomia. Els primers avisos van aparèixer inesperadament en projectes dissenyats amb cura fins a l'últim minut. Vam començar a dubtar de la rigidesa de la seqüència lineal de les propostes en què totes les sessions anaven de manera semblant. Un altre indici va venir de les propostes del *MACBA en família* en les quals vaig constatar (amb l'*Experimentem amb l'art*) que, a mesura que ens anàvem relaxant com a educadors, els participants començaven a moure's per l'espai amb més fluïdesa, s'apropriaven dels temps i creaven ambients de treball singulars en cada cas.

En aquest punt, ens van començar a sorgir interrogants sobre quina mena d'experiències i possibilitats d'encontre generem en el museu. Ens vam adonar que es necessita un exercici d'atenció als espais i a les seves dinàmiques per imaginar una manera d'ocupar-los més amable i hospitalària que n'afavoreixi el vincle. Unes pràctiques que deixin temps per a l'observació i l'escolta atenta. I teixir així converses no simulades que impulsin la capacitat de triar i pensar per un mateix.

En aquest marc van aparèixer nous dubtes: el perill de pensar una autonomia que alimenti la individualitat imperant. Per això, em proposo l'exercici d'imaginar una autonomia amb pell. Pensar-la com un cos situat i inacabat que, a banda de la raó, necessita de l'entorn i dels altres. L'autonomia amb pell que imagino necessita carícies, és sensible a l'ambient, s'esborrifa quan fa

fred i sua quan entra en acció persistentment. És una autonomia que s'ha de cuidar perquè es mantingui atenta i conseqüent, però a la qual també li surten pèls en els llocs i en els moments menys esperats. Una autonomia amb pell que assumeix la responsabilitat dels cops que dona, i que demana ajuda, si cal, per reprendre l'acció. D'aquestes exploracions i diàlegs oberts a l'intercanvi de sabers és des d'on es pot manifestar el pensament per un mateix i amb sentit crític dels nostres cossos.

Així, aquesta autonomia no consistiria en una cosa a aconseguir, sinó en una cosa que ens obre camí, però que ens exigeix ètica i responsabilitat, i que ens fa assumir els límits i les capacitats de la nostra pell vulnerable. En aquesta accepció del que pot fer un cos singular, també n'emergeixen les necessitats, i això ens ajuda a pensar l'autonomia des de la interdependència, en la creació de situacions de confiança on es teixixin sinèrgies. Des d'aquesta posició, ens allunyem d'una lectura de l'autonomia entesa com a lluita competitiva entre éssers independents i aïllats, que no busca l'encontre, i iniciem un procés de compromís col·lectiu de cossos amb capacitat de reflexió i decisió.

Des d'aquesta autonomia amb pell, podem pensar la manera de potenciar contextos de confiança i arriscar-nos a imaginar nous espais i temps de relació amb la ciutadania, que ajudin a fer sorgir sabers nous i ens facin buscar les emancipacions que els possibiliten.

Isaac Sanjuan és educador.

MARINA MONSONÍS

CUINA SITUADA

¿Què passaria si tornéssim a posar la cuina en el centre de la vida? ¿Què passaria si la cuina fos central a les escoles? Si poguéssim sentir les olors i la temperatura a les aules. Si el caliu dels fogons ens escalfés a l'hivern i les aromes s'escampessin per les aules.

¿Què passaria si entenguéssim les matèries a través de la cuina? Si metafòricament fos com un arbre fruïter que travessa el centre de l'escola. Si es poguessin vertebrar les matèries, es ramifiquessin i constel·lessin coneixements i aprenentatges, i es posés consciència en els efectes de l'escalfament global.

I si aprenguéssim el cercle cromàtic a través dels colors de les fruites; si la música, l'harmonia i les arts sonores experimentals i de codi obert s'aprenguessin amb els sons que generen les olles; i si féssim servir els morters per passar el temps i crear melodies. Si tinguéssim laboratoris per construir utensilis reciclats, desafiéssim l'obsolescència programada i substituïssim la vaixel·la de plàstic per plats de ceràmica fets en els nostres tallers.

Si a través de les receptes poguéssim donar-li un protagonisme a les memòries històriques no hegemòniques, orals, gestuals; si aprenguéssim a hackejar-les amb sentit i en qüestionéssim la propietat intel·lectual. Si entenguéssim les estacions a través de les verdures i veiéssim com afecta el pic del petroli a tot allò que viu, creix i mor.

Si a través dels peixos i el mar poguéssim parlar de diversitat sexual, rols de gènere, formes d'organització social; si, identificant els peixos sedentaris i els migratoris, poguéssim parlar de geografia i l'opressió que generen les fronteres del nord global; si aprenguéssim zoologia i hàbitats animals a través de la

carn que mengem. O si ja estiguéssim en l'era en què l'única proteïna animal que tenim és la dels insectes, aprenguéssim a construir vivers i comencéssim a fer recerca de quins dels que habiten en els nostres carrers es poden menjar. Si poguéssim crear laboratoris amb vivers d'algues que necessiten poca aigua i poca energia per viure.

Si busquéssim un espai per al compostatge i aprenguéssim a cultivar la terra, els patis, els terrats, els balcons i en cuinéssim els fruits.

Si a través de la massa mare i la fermentació, aprenguéssim una filosofia de la vida del que es va fent quotidianament.

Si en cada àpat hi hagués un espai per a la cohesió, el benestar i la calma de l'esperit, i si poguéssim posar també sobre la taula diversos rituals i tradicions. Si anéssim a collir plantes medicinals i féssim infusions per aprendre en els espais de resolució de conflictes.

Si féssim sortides on aprenguéssim a identificar la comestibilitat de les anomenades plantes invasores i qüestionéssim qui envaeix qui, i les afegíssim en els nostres menús.

Si al plat aprenguéssim a relativitzar i qüestionar el bé i el mal a través de les males bones herbes.

Si totes aquestes qüestions es repenses-sin, s'amplifiquessin i adaptessin als ritmes, capacitats i tarannàs dels infants, tant en l'àmbit individual com col·lectiu, i en respectéssim les capacitats, fomentant el fet d'aprendre a aprendre i estimar allò que ens nodreix, perquè nodrir-nos és imprescindible, i la cuina és llar, creació, font i vida.

Marina Monsonis és artista.

NANI MORÉ

QUAN EL PRESENT ESGOTA EL FUTUR

«Primer, va caldre civilitzar l'home en la seva relació amb l'home. Ara, cal civilitzar l'home en la seva relació amb la natura i els animals.»

— Victor Hugo

Dos segles més tard, el repte que plantejava Victor Hugo és plenament vigent. La relació de l'ésser humà amb el medi és determinant per al seu estat. Un exemple n'és l'agreujament de la crisi climàtica i les seves conseqüències. Fullejava un llibre fa poc sobre les espècies extingides, com ara el marsupial bilbi menor, i em va fer reflexionar sobre el que hem perdut, però també sobre el que encara tenim: la biodiversitat, l'actiu més important.

L'emergència climàtica ens força a repensar de dalt a baix el nostre model de societat. La sobirania alimentària es troba en un estat precari: els petits productors estan desapareixent juntament amb les varietats locals (a Catalunya, el percentatge de població dedicada al sector primari és de l'1,9%). Els hàbits alimentaris han canviat: la majoria de la població compra al supermercat productes de llarg quilometratge, fora de temporada i molt processats. Dos terços de la producció de cultius provenen únicament de nou espècies: canya de sucre, blat de moro, arròs, blat, patates, soja, fruit de palmera (de la qual s'extreu palma d'oli), remolatxa de sucre i mandioca. En el segle XX, segons la FAO (Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació), s'han perdut el 90% de les varietats de cultiu. Els monocultius uniformen la cultura

alimentària d'un territori, sempre essencial per a la identitat.

Hi ha experiències reals d'èxit que ens mostren altres camins, com ara els menjadors escolars agroecològics i de proximitat. Es tracta d'un projecte holístic des del camp fins al plat, en què hi intervenen diversos actors i s'enforteixen les relacions socioeconòmiques. El menjador es converteix en un espai educatiu del centre, un lloc idoni per donar a conèixer varietats locals recuperades, com l'enciam llengua de bou, de fulles molt fines i dentades. A la cuina la cuinera prepara una amanida cruixent i gustosa: abans pràcticament ningú en menjava! Ara repeteixen.

L'èxit del model d'escola de la vida hauria d'animar l'Administració a trobar un compromís amb la pagesia local per garantir la resiliència alimentària. Les condicions del medi rural català permetrien conrear pràcticament tots els aliments de la dieta mediterrània, i l'autoabastiment amb produccions ecològiques locals seria un model respectuós amb el medi ambient que generaria llocs de treball i podria oferir-nos aliments de qualitat.

L'alimentació té el potencial de canviar el present; l'educació té el potencial de canviar el futur. Si cuinem aquestes dues realitats, estem canviant de model. Cap escola pública hauria de renunciar a formar part d'aquesta revolució en què el present garanteix el futur.

Nani Moré és cuinera, directora de Menjadors Ecològics i membre de la xarxa Chef2020.

Els processos educatius no es generen de forma espontània, sinó que requereixen de complicitats i inquietuds compartides. Per això, cal establir relacions de col·laboració duradores, flexibles i dirigides a les comunitats i els agents propers a l'entorn del museu. A partir d'aquesta premissa, el museu actua menys com una entitat amb identitat fixa i més com un espai influït per les forces que l'envolten.

La proximitat és un espai idoni per plantejar-se determinades realitats: des de qüestions migratòries, temes vinculats amb la vida, el desplaçament i la lluita per diversos drets socials fins a les relacions laborals o la convivència entre cultures. El fet de treballar en un àmbit micro ens permet detectar i explorar les qüestions candents del present. Ens interessa treballar «amb» i «dins» el barri, buscant punts de trobada intergeneracionals des d'on podem estar amb altres persones i aprendre junts.

L'aposta d'aquest any vol reforçar el sentit de pertinença del museu al barri i aborda l'espai públic com un lloc on es produeix

un aprenentatge continu i on es poden analitzar les subjectivitats, cossos i veus que en formen part. Volem pensar en nous usos educatius per a la plaça, el museu i el carrer, per intervenir-los i transformar-los col·lectivament. I volem reflexionar sobre els temps compartits, el concepte de permeabilitat, i sobre el museu com un espai on es poden viure processos allunyats del consum i la productivitat.

Continuem un any més amb el projecte *Els nens i les nenes del barri* amb l'artista Cristina Fraser, un taller extraescolar dirigit a nens i nenes del Raval de 9 a 12 anys, pensat com un lloc de llibertat que vol incloure experiències plurals que no es limitin a l'espai expositiu ni vinguin determinades per l'imperatiu de la visibilitat. Un any més el museu participa en el programa *Apadrina el teu equipament*.

Aquests programes van acompanyats d'altres accions que estableixen relacions amb diversos col·lectius de l'àrea, faciliten l'accés i l'ús dels espais del museu i generen activitats específiques.

Amb el començament del curs escolar despleguem de nou l'espai permanent, en què els nens i nenes de 9 a 12 anys del barri poden experimentar amb un artista. Es tracta de viure una experiència col·lectiva en una zona elàstica, oberta a la imaginació i amb ganes de trencar normes.

Amb *Beyond the Spatial* Cristina Fraser proposa un projecte de recerca-acció qualitativa per explorar les limitacions i possibilitats del joc en el museu i el seu entorn. Aquesta acció posa l'èmfasi en un tipus de raonament emocional a través del cos i la pròpia experiència com a punts de partida. Els mètodes són dinàmics i s'hi incorpora tot el que sentim que necessitem: inventem proves de pilotes que salten, recorreguts de patins, mapes de molles o inspeccions espacials a través de coreografies.

- Per formar part del grup, contacteu amb Yolanda Jolis: yjolis@macba.cat

Taller extraescolar.
Nens i nenes del barri de 9 a 12 anys.

A càrrec de Cristina Fraser, artista,
i Yolanda Jolis, coordinadora d'Educació.

Dates: del 17 d'octubre del 2019
al 28 de maig del 2020.
Horari: dijous a les 17 h.
Durada de l'activitat: 1 h i 30 min.
Gratuït. Amb inscripció prèvia.

EP

Apadrina el teu equipament

El museu participa des dels seus inicis en aquest programa ja consolidat al barri que impulsa la col·laboració entre equipaments culturals i centres educatius del Raval per desenvolupar programes de llarga durada integrats en el currículum acadèmic, amb l'objectiu de dur a terme projectes d'aula que s'adaptin a les diferents realitats de cada centre.

Cada projecte o apadrinament és singular, fruit d'un treball conjunt entre els docents i el museu, i enfocat a donar resposta a les necessitats de l'etapa educativa, el contingut de l'assignatura, les competències que es volen treballar, així com les característiques de l'alumnat. Es té present la diversitat i la voluntat d'incidir en l'apropament de les famílies al museu.

Projecte per a escoles i instituts del barri.
Infantil, primària, secundària, batxillerat
i cicles formatius.

Dates: tot el curs escolar.
Gratuït. Amb inscripció prèvia.

EI
EP
ES

CRISTINA FRASER

DISRUPCIÓ CREATIVA A TRAVÉS DEL JOC: HABILITATS I SABOTATGE

Habilitats i sabotatge són dos dels trets necessaris del ciutadà-aprenent que es descriu i que posen a prova els protagonistes de la novel·la *The Empire City* de Paul Goodman (1977). Sempre m'ha interpellat la tensió que traspuen aquestes dues paraules juntes. Suposen la disrupció creativa d'un ordre establert. El joc, sobretot quan es dona espontàniament en llocs públics n'és ple d'exemples: si l'espai públic s'enfoca d'acord amb la lògica calculadora de mercat financer, i si, en canvi, el joc s'organitza d'acord amb una raó de tipus emocional integrada en l'experiència i les relacions humanes, és bastant probable que hi sorgeixi un conflicte. I és sobre aquest conflicte que vull parlar.

És fàcil d'imaginar un espai ideal per als jocs de pilota, però on s'ha prioritzat el cotxe. El fet de pintar una porteria falsa a la paret és un acte de provocació insignificant i segurament no suposa cap gran repte per a l'autoritat, però fa visible una experiència alternativa de l'espai. A més, l'acte de pintar la porteria és engrescador: qui ho ha fet ho feia perquè sí, però s'hi ha sentit legitimat de totes maneres.

Rope swings va ser un projecte que vaig fer en col·laboració amb Andrew Gillman el 2017, i es tractava d'instal·lar per tot Londres gronxadors de corda en espais públics. Com que els gronxadors eren un entreteniment, però també un objecte polèmic per la seva il·legalitat, van desencadenar una dinàmica d'habilitats i sabotatge. Sabiem des del principi que serien un bon dispositiu per capgirar les normes, perquè és innegable que amb els gronxadors un s'ho passa

bé. Però la importància de la connexió entre l'experiència dels gronxadors i la consciència creativa i crítica de l'espai públic només va ser evident mentre avançàvem i veïem com hi responien els altres. És apassionant: et gronxes i et quedes cap per avall. I, tot d'una, les lleis, normes i possibilitats del que està passant també queden en l'aire: no tenim permís per fer aquesta activitat, però la fem igualment i ens hi sentim a gust. Els gronxadors feien palpables les normes de l'espai públic que normalment són intangibles, i a partir d'aquí et pots començar a plantejar totes les altres coses que s'hi podrien fer.

Tots podem pensar en aquells casos en què el joc ha tergiversat d'alguna manera l'espai i l'ordre convencionals. Aquests moments, com els dels gronxadors o el de la porteria, són alhora creatius i controvertits: sabotegen la lògica dominant pel fet de donar lloc hàbilment a una altra possibilitat. És com si fessis palanca a la realitat amb un alçaprem i poguessis entreveure un món que és «PLE» i en què «POT PASSAR QUALSEVOL COSA» (Cage, 1978). El joc, que pot acollir aquesta circumstància d'una manera casual, ens ofereix un prisma a través del qual es pot atrapar l'energia i el potencial d'una pràctica situada en la intersecció entre l'art i l'educació: que busca aquests moments de conflicte, que es confronta amb la realitat per tal de veure i comunicar com es podrien entendre i organitzar les coses des d'una lògica diferent.

Cristina Fraser és artista.

40 LA VISITA, UN BON LLOC PER TROBAR-SE, TENSAR I EXPERIMENTAR UNA EXPOSICIÓ

Conversa ficcionada entre artistes
i participants de la visita-taller
Quin lloc és l'escultura?

Quin lloc és l'escultura? Projecte educatiu a partir de l'exposició *Jaume Plensa* (desembre del 2018 – abril del 2019) que proposava habitar l'espai de l'exposició a través dels sabers del cos i l'experimentació col·lectiva per fer que el discurs es manifestés a partir de l'experiència i no a la inversa, com sol passar. En l'entrevista hi intervenen: Mònica Badia, alumna de segon de batxillerat de l'IES Blanxart de Terrassa; Cris Celada, Itxaso Corral, Marc Larré i Marc Vives, l'equip d'artistes que han dut a terme *Quin lloc és l'escultura?*, i Yolanda Jolis, coordinadora d'Educació del MACBA.

* Instruccions prèvies enviades al grup: «Abans de venir al museu, durant una setmana has de fer la pràctica següent: hauràs de passar 5 minuts amb els ulls tancats en silenci, cada dia durant una setmana, en el lloc que triïs. El lloc triat pot ser interior o exterior, a casa o al carrer. Durant aquests 5 minuts has de parar atenció a la teva respiració, escoltar què passa al teu voltant, què hi ha i què no hi ha. Després, anota dia, hora i lloc; i anota també el que has sentit: del més obvi al més imperceptible.»

- **Mònica:** Tan bon punt vam arribar els artistes ens van proposar fer un recorregut pel museu amb una bena als ulls, seguint el so d'un gong. Vam passar per sales tancades i per passadissos fins arribar a un espai obert. En aquell moment vaig notar que el terra canviava de textura, com si estigués cobert d'herba. Ens trobàvem en un jardí entre escultures de Plensa, i allà vam compartir les sensacions que havíem tingut amb l'exercici que des del museu ens havien proposat fer abans de venir.*
- **Yolanda:** És veritat que una de les particularitats d'aquesta visita era començar amb els ulls tapats. Això ja alterava els sentits i trencava el ritme d'entrada. Generàvem estranyament, perplexitat i situàvem el grup en un lloc inesperat en el context d'una visita a una exposició.
- **Mònica:** Ens vam dividir en dos grups a partir d'uns pèndols que ens havien de servir com a preparació mental per allò que havia de passar. Amb el meu grup, ja dins de les sales, vam explorar les escultures i ens vam concentrar en les nostres sensacions. Ens feien tocar les parets o imaginar-nos que els peus ens pesaven quan caminaven. També ens van proposar trobar un lloc que ens agradés de la sala i tocar, tocar i tocar.
- **Cris:** L'objectiu no era donar informació. Anàvem treballant des de la perspectiva oposada, des de l'estranyesa: ballar en el museu, imitar els visitants, olorar i llepar les parets, l'espai, les obres. Amb aquesta forma de visitar l'exposició, sorgien preguntes sobre la relació que un té amb l'espai arquitectònic, no només amb l'artista. Personalment sabia que la visita anava bé perquè les cares de desconcert parlaven per si mateixes.
- **Itxaso:** També els proposàvem deixar un rastre a les sales: podien deixar-hi saliva, un pèl...
- **Mònica:** A continuació ens van donar una audioguia amb la qual seguíem unes consignes per moure'ns d'una manera molt particular en l'espai.
- **Itxaso:** Es generava una situació en què els participants tenien la sensació de formar part d'una experiència especial, privilegiada, i això donava contundència a la visita.
- **Mònica:** Les músiques i consignes que sonaven a les audioguies eren molt diferents, anaven de tranquil·les a estridents. Això va fer que la meva percepció és modificqués fins al punt d'arribar a treure'm els auriculars per continuar l'exploració sense.
- **Yolanda:** També passaven coses interessants... ¿Recordeu que en ocasions ens trobàvem que els alumnes hackejaven la visita?
- **Itxaso:** Totalment, amb l'audioguia de sobte es va generar un espai molt interessant d'apropiació sense por de ser jutjats, i l'alumnat aportava contingut a la visita perquè responia a l'estímul que li inspirava l'audioguia: hi havia qui ballava al so de les músiques,

qui cantava; d'altres es desplaçaven rítmicament per l'espai...

- **Marc L.:** Però també per als professors era un repte. Per exemple, quan hi ha hagut alguna valoració crítica de la proposta, sempre ha tingut relació amb el contingut, amb la falta d'informació concreta de l'artista i de les obres. ¿Hauríem d'haver fet més explícit el tipus de visita per tal de no generar falses expectatives?
- **Cris:** Les professores arriben amb una expectativa molt concreta, però no la vam tenir en compte, perquè la proposta va ser concebuda bàsicament pensant en els alumnes.
- **Itxaso:** Hem de fer una traducció estratègica per als docents. Cal donar-los instruccions. Hi ha certa inseguretat a l'hora d'acompanyar l'experiència i treballar-la després a l'aula.
- **Cris:** Exacte. A mi no m'agrada explicar-la gaire, però si els pot ajudar, també ens ajudarà a nosaltres. És una consideració cap al docent.
- **Mònica:** ¿El millor de la visita? Les múltiples sensacions que vaig sentir i que molts cops estan oblidades o adormides. M'agrada aquesta altra manera de visitar una exposició.
- **Yolanda:** I com que la visita s'ha anat transformant en cada cas, ha generat vincles diferents amb els grups.
- **Cris:** Vam conceptualitzar un taller molt flexible.
- **Itxaso:** Allargàvem o reduïem la proposta de manera orgànica, segons com veïem el grup. Dues hores i trenta minuts és un compromís, però treballar amb aquest marge permet entendre la situació.
- **Cris:** A mi em servia per espiar-vos també. Em va anar bé fer un dia la visita entre tots ja que vam poder compartir estratègies a partir del «fer» i no pas de «l'explicar». D'altra banda, els proposàvem fer alguna pràctica abans de venir, viure una situació individual seguint els mateixos exercicis, o semblants, que faríem després a la visita.
- **Marc V.:** L'exercici previ era important per al conjunt de l'experiència, per la relació que establiríem entre nosaltres, com es desplegaria després l'activitat i perquè fos efectivament flexible.
- **Cris:** També vam fer veure que teníem un altre accent amb el qual nosaltres estàvem còmodes. Això provocava la incertesa dels alumnes i permetia enganxar el grup d'una altra manera.
- **Marc L.:** El fet de treballar des de l'experiència, des de les nostres pràctiques i definint-nos com a artistes i no des de la docència o la pedagogia, ha permès un tu a tu amb els alumnes i ha trencat les jerarquies que sovint s'estableixen entre alumnes i professors.

- **Ràdio Web Macba (RWM)**
Desaprendre, pedagogies inestables
i micropolítiques

Selecció d'alguns dels podcasts recents. Us recomanem consultar tots els continguts a rwm.macba.cat

- SON[!]A #291 Anglès
Irit Rogoff

L'escriptora, professora i comissària Irit Rogoff reflexiona sobre les maneres de crear sinèrgies i aliances participatives, creatives i cognitives que ens permetin habitar críticament la contemporaneïtat. També defensa la necessitat d'articular formes de desaprenentatge, dins i fora de l'acadèmia, que obrin camí cap a sabers nous i inesperats, i reivindica els processos d'investigació de llarg recorregut en contraposició a la voràgine neoliberal de resultats i impacte immediat.

► rwm.macba.cat/ca/sonia/irit-rogooff/capsula

- SON[!]A #287 Anglès
Sofía Olascoaga

L'artista, comissària i investigadora Sofía Olascoaga traça un recorregut per les experiències de Cuernavaca, petita ciutat al sud de Ciutat de Mèxic, que va atreure diverses generacions d'intel·lectuals i activistes entre les dècades del 1950 i 1980, i reflexiona sobre les maneres en què els espais comunitaris i autogestionats poden actuar com a motor de transformació social, alhora que analitza els processos de colonització cultural i institucional d'Occident a l'Amèrica Llatina.

► rwm.macba.cat/ca/sonia/sofia-olascoaga-main/capsula

- SON[!]A #285. Castellà
Monica Hoff

L'educadora, artista i curadora Monica Hoff parla de dadaisme epistemològic, pedagogia en públic, institucions que aprenen, el dissens com a estratègia per generar moviment i pensament, escales, micropolítica, esquerdes en les quals tot passa; també d'anar a poc a poc i, fins i tot, de parar.

► rwm.macba.cat/ca/sonia/monica-hoff-main/capsula

- **Expressart. Museu portàtil**
Projecte a l'escola
Infantil i primària i educació especial

Recurs a disposició de les escoles per agafar en préstec amb l'objectiu de proporcionar eines per treballar a l'aula qüestions i temàtiques, com ara la relació que s'estableix entre l'art contemporani i la ciutat, la ciutat i els museus, o les històries i les cultures del joc. Permet conèixer i experimentar amb certes metodologies i tècniques artístiques a través d'una selecció d'obres i autors que formen part de la Col·lecció MACBA. ExpressArt dona un ampli marge perquè cada grup pugui desenvolupar el seu propi centre d'interès o projecte transversal al voltant de l'art contemporani. A la web hi trobareu un dossier de treball actualitzat.

Dates: tot el curs escolar.

Préstec gratuït al Servei Educatiu o Centre de Recursos Pedagògics (CRP) que tingueu més proper. El préstec es fa per un període d'un mes prorrogable segons la demanda.

- **Allez! Trobada sobre pràctiques ambulants i museus dispersos**

Web que recull materials i conclusions d'*Allez! Trobada sobre pràctiques ambulants i museus dispersos*. Un repositori de projectes –des de maletes pedagògiques fins a biblioteques, cinemes ambulants o roulottes-estudis de gravació–, amb relatories i conclusions sobre aquests recursos –motivacions, sostenibilitat, autonomia, avaluació–, amb diversos artistes i col·lectius. L'encontre *Allez!* va fer-se al març del 2019, organitzat per la Fundació Daniel i Nina Carasso i el MACBA.

► www.allez.macba.cat

S O I N F O R M A L I S M O
 L S U P R E M A T I S M O E
 C U B I S M O S O E N E X L
 O M S I L O B M I S P P R E
 S E O M S I L A E R R U S N
 F A U V I S M O T E T E S U
 U V O R T I C I S M O E C E
 T B R U T A L I S M O D L E
 U O M S I N O I C A U T I S
 R N L A S N D A D A I S M O
 I O M S I L A E R R E P I H
 S O M S I L A M I N I M C O
 M S M O D E R N I S M O A S
 O O O M S I L A N O I C A R

Brutalismo, Cubismo, Dadaísmo, Expresionismo, Fauvismo, Futurismo,
 Hiperrrealismo, Informalismo, Letrismo, Minimalismo, Modernismo, Racionalismo, Simbolismo,
 Situacionismo, Suprematismo, Surrealismo y Vorticismo.

Mensaje oculto

Solo en el presente suceden las cosas (Jorge Luis Borges).

Per a infantil i primària

Hem demanat a Núria Clemares, narradora i actriu, i Mariona Trabal, mestra de primària, algunes recomanacions. I ens han proposat llibres i pel·lícules que parlen de nenes valentes, de la llibertat, de com afrontar el destí, però també del plaer de la lectura i la importància del joc. Escoltar contes ajuda a desenvolupar la concentració, la imaginació, a connectar-se emocionalment, compartir, integrar valors humans, empatitzar, créixer i passar una bona estona.

○ **Un llibre** d'Hervé Tullet (Cruïlla, 2010). Un llibre-joc captivador en què l'autor aconsegueix fer de la lectura un joc i un plaer que els més petits voldran repetir.

○ **Oh! Un llibre que parla.** Hervé Tullet (Cruïlla, 2017) ens fa participar de la història jugant amb les imatges, però també amb sons i inventant-ne de nous per acabar en un esclat de focs artificials de colors i sons.

○ **Salvatge** d'Emily Hugues (El Zorro Rojo, 2015) explica la vida d'una nena audaç, valenta i lliure que trenca estereotips femenins. Criada per animals, rebutja la idea de viure en civilització i opta per continuar enmig de la natura, en un llibre que ens recorda els vells llibres il·lustrats dels anys cinquanta.

○ **Sirenas** de Jessica Love (Editorial Kókinos, 2019) explica la història d'un nen a qui agraden tant les sirenes que s'hi disfressa amb l'ajuda de la seva àvia, que s'enorgulleix del net. I és que... ¿els nens no es poden disfressar del que vulguin? ¿O hi ha fronteres infranquejables? Un àlbum magníficament il·lustrat per a nens i nenes a partir de 8 anys a favor de la tolerància i en contra els estereotips de gènere.

○ **Pueblo frente al mar** de Joanne Schwartz i Sidney Smith (Ekaré, 2019) és la història d'un nen que viu en un poble miner de Nova Escòcia, els pensaments del qual es dirigeixen a la profunditat de la fosca mina de carbó on treballa el seu pare, i on ell treballarà un dia seguint els designis del destí. Un àlbum que és gairebé un poema sobre el present i el futur, la llibertat i la predestinació. Agradarà als més grans, a partir de 10 anys.

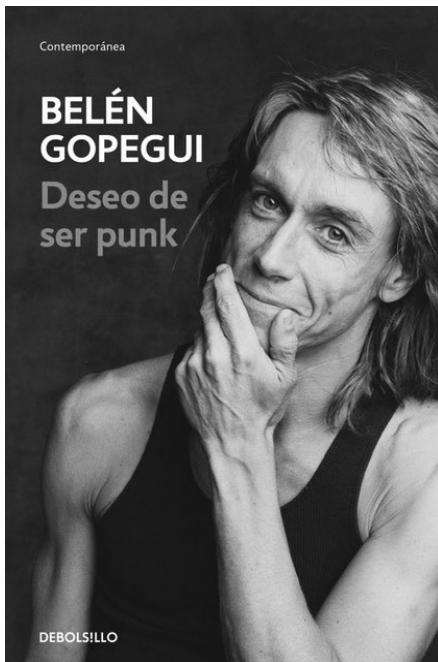
○ **Al sostre del món. El llarg viatge de la Sasha al Pol Nord** de Rémi Chayé (Pack Màgic, 2015) és un llargmetratge d'animació protagonitzat per la Sasha que decideix viatjar al Gran Nord a la recerca del seu avi, un explorador que tothom dona per mort. Relat d'aventures amb heroïna femenina –molt d'agrar– i amb un ritme tranquil. Recomanada a partir de 7 anys.

Per a secundària

Marta de Gonzalo i Publio Pérez Prieto, artistes visuals i professors de secundària, han preparat unes recomanacions per als estudiants.

Siguem realistes: això de llegir llibres i veure pel·lícules senceres s'ha convertit en una qüestió de classe. No parlem de diners, sinó de capital cultural: si els pares tenen llibres a casa i han anat a la universitat, és molt possible que agradi més llegir i veure pel·lícules. Tot i que no sigui ara, aquest és un capital per sempre.

¿Quines pel·lícules o llibres poden servir de recurs a classe amb els joves? Aquells que o bé els diguin alguna cosa de la realitat o bé els obrin portes en el pensament i a les possibilitats que tenen a l'abast. La nostra primera proposta és que la novel·la *Deseo de ser punk* (2009) de Belén Gopegui es consideri en tots els departaments de llengua dels instituts una lectura recomanada. La seva protagonista adolescent parla des de la confusió i la bellesa de ser jove, del moment de construir-se, reflectint i responsabilitzant els adults. Qüestiona la normalitat, es planteja la possibilitat de crear llocs on passen coses i de trobar una música que ens faci reaccionar i resistir.

En aquesta cultura fragmentària, treballem a classe amb molts clips de pel·lícules: *Shoah*, *Hijos de los hombres*, *Incendis*, *Cabaret*, *El resplandor*, *Jeanne Dielman*, *Stalker*, etc. I volem que siguin part de la sensibilització estètica del nostre alumnat jove. És molt possible que només a l'escola tinguin la possibilitat de contemplar aquestes imatges.

Treballem amb formats documentals des de la recepció, però també amb formats de producció col·lectiva. Compartim aquí un parell de pel·lícules documentals que utilitzem des de fa anys i que funcionen per incitar al debat i la producció d'imatges pròpies.

○ *Los espigadores y la espigadora* (2000) d'Agnès Varda és una joia complexa i sense complexos. Destil·la llibertat creativa i esdevé incontestable. Sense estridències ni ostentacions, impugna l'economia del malbaratament, obre noves possibilitats i ens fa entendre que es poden fer altres imatges i viure d'una altra manera (i d'una manera més bonica).

○ *Rize* (2005) de David LaChapelle tracta, des d'una estètica de videoclip, la cultura del ball a Los Angeles, concretament el fenomen del clown i el krump com a acte de resistència col·lectiva. Exposa un fenomen de cultura popular, no només amb respecte cap al que fan aquestes persones, sinó també cap al que són. Més enllà de la simple estetització o apropiació de l'alta cultura, es mostren en expressions artístiques amb una enorme dignitat, energia i força.

Informació i reserves: educacio@macba.cat
T. 93 412 14 13

Accessibilitat

En el seu compromís amb l'accessibilitat universal, el MACBA revisa de manera continuada les seves instal·lacions i els seus principis conceptuals. Entenent que la normalitat és que els alumnes aportin, experimentin i aprenguin des de la diversitat, incorporem la perspectiva de l'accessibilitat en els programes educatius. El museu disposa de serveis per a persones amb necessitats de suport a la mobilitat i la comunicació. La programació inclou activitats dissenyades per acollir la diversitat de públics, amb suports o adaptacions quan calen, i amb projectes d'investigació sobre art contemporani i diversitat funcional.

○ INFORMACIÓ PRÀCTICA

Si teniu dubtes o voleu informació sobre els serveis d'accessibilitat del MACBA, podeu trucar al 93 412 14 13 o enviar un missatge a educacio@macba.cat. Tant si sou una escola amb alumnes amb diversitat com si sou una escola especial, expliqueu-nos quines són les necessitats dels vostres alumnes per tal que us puguem oferir els recursos més adequats.

Beques escolars

Les beques es dirigeixen als centres d'atenció educativa preferent (CAEP) i a aquelles escoles que presenten una situació econòmica limitada i/o amb perfil de risc d'exclusió. La beca ofereix l'accés gratuït a les activitats educatives del MACBA.

Suport

Fundación Repsol col·labora donant suport al Projecte d'Accessibilitat amb l'objectiu d'eliminar barreres al museu i apropar l'art contemporani a tots els públics, de manera inclusiva i accessible.

Fundación Banco Santander dona suport al Programa de Formació al Professorat des del 2012, conscient que la educació és necessària per promoure l'art contemporani.

La Caixa ha ampliat el seu compromís amb el MACBA. Dona suport a la Col·lecció i també als projectes educatius en escoles. Més de 14.400 alumnes participen cada any en les visites i activitats del programa educatiu del MACBA.

La Fundació Daniel & Nina Carasso dona suport al projecte *POSTDATA*, apropant l'art contemporani a les escoles mitjançant un conjunt de propostes creades per artistes que els centres reben per correu postal, i que es treballen a les aules durant un període de tres mesos i mig.

La Fundació Jesús Serra, Grup Catalana Occidente, col·labora des de fa tres anys en un programa amb les escoles del Raval, amb l'objectiu d'ampliar i consolidar un projecte educatiu de qualitat amb les escoles del barri.

Equip

Programes educatius: Tonina Cerdà, Yolanda Jolis, Guillem Martí, Pablo Martínez, Ariadna Pons, Isaac Sanjuan.

Amb la col·laboració de:

Iñaki Álvarez, Laura Arensburg, David Bestué, Cris Blanco, Estel Boada, Victòria Carbó, Ricardo Cárdenas, Cris Celada, Núria Clemares, Lúia Coderch, Itxaso Corral, Equipo Palomar, Laia Estruch, Jordi Ferreiro, Irene Font, Cristina Fraser, Jorge Horno, Fermín Jiménez Landa, Marc Larré, Laura Llanelli, Irma Marco, Marina Monsonís, Daniela Ortiz, Violeta Ospina, Clàudia Pagès, Nicolás París, Joan Manuel Pérez, Aimar Pérez Galí, Àngela Peris, Àngels Pradilla, Julia Ramírez Blanco, Tere Recarens, Carla Ricard, Alba Rihe, Ariadna Rodríguez, Anna Irina Russell, Marga Socias, tinta fina, Xema Vidal, Marc Vives.

Newsletter

Accedeix a www.macba.cat, ves a *Registra't* i marca *Cursos i activitats professorat*. Rebràs totes les novetats del programa educatiu del MACBA.

MACBA a les xarxes

Infantil
Primària
Secundària
Batxillerat
Cicles formatius
Universitaris

Educació especial
Professorat

Famílies
Públic general

WWW.MACBA.CAT

Informació i reserves:
educacio@macba.cat
T. 93 412 14 13